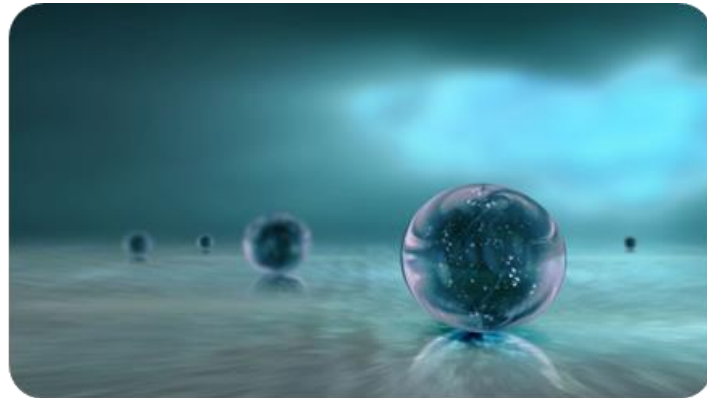

***STUDIU COMPARATIV PRIVIND
FORMAREA EDUCATORULUI-
PUERICULTOR ÎN ȚĂRI DIN SPAȚIUL
EUROPEAN***

Coordonator: **Dan Badea** (cercetător științific III)

Autorii capitolelor:

Dan Badea (cercetător științific III): Formarea inițială a personalului din domeniul educației timpurii (cap. 1); Spania (cap. 2.1.), Italia (cap. 2.2.); Concluzii rezultate din prezentarea formării inițiale a educatorului în cele 10 țări europene (cap. 3); Scurtă privire asupra situației din România (cap. 4).

drd. Luminița Catană (cercetător științific III): Anglia (cap. 2.3.); Danemarca (cap. 2.4.)

Gabriela Alecu (cercetător științific III): Franța (cap. 2.5.); Belgia (cap. 2.6.)

dr. Monica Cuciureanu (cercetător științific II): Austria (cap. 2.7.); Olanda (cap. 2.8.)

drd. Adrian Mircea Șerban (cercetător științific III): Finlanda (cap. 2.9.); Grecia (cap. 2.10.)

drd. Ioana Tarău (cercetător științific III): Olanda (cap. 2.8.); Întocmirea dosarului bibliografic

Aducem mulțumirile noastre următoarelor persoane, care, prin informațiile, punctele de vedere și sugestiile lor, ne-au oferit un sprijin important în vederea redactării studiului comparativ: Veronica Chirea (expert Eurydice - Departament Servicii de Suport ANPCDEFP); Cătălina Ulrich (conf.univ.); Adina Vrăsmaș (prof.univ.); Viorica Preda (inspector general în MEN); Andra Ionescu (dr. Colegiului Național „Costache Negri”, Galați); Mircea Berteza (președintele Asociației Liceelor pedagogice); Maria Bizdună (d-na învățător)

Tehnoredactare

Simona Lupu (asistent I)

Cuprins

Capitolul 1: Introducere în formarea inițială a personalului din domeniul educației timpurii.....	4
Capitolul 2: Descrierea formării inițiale a educatorului în 10 țări din Europa.....	7
2.1. SPANIA	7
2.2. ITALIA.....	15
2.3. ANGLIA	20
2.4. DANEMARCA	26
2.5. FRANȚA	31
2.6. BELGIA (comunitatea franceză)	38
2.7. AUSTRIA	46
2.8. OLANDA.....	54
2.9. FINLANDA	61
2.10. GRECIA	66
Capitolul 3: Concluzii rezultate din prezentarea formării inițiale a educatorului în cele 10 țări europene	71
Capitolul 4: Scurtă privire asupra situației din România	76
Referințe bibliografice.....	79

Capitolul 1: Introducere în formarea inițială a personalului din domeniul educației timpurii

Pentru a înțelege logica după care se realizează, în Europa, formarea inițială a profesioniștilor pentru educația timpurie (*Early Childhood Education and Care*, pe scurt ECEC), trebuie ținut cont de minimum două aspecte: tipurile de personal și modelele de organizare a serviciilor aferente.

Personalul care lucrează cu copii de 0-6 ani, pe lângă cel auxiliar (semicalificat sau necalificat), se compune din personalul educativ (deseori, cu pregătire universitară) și personalul care se ocupă de îngrijirea copiilor (având frecvent studii secundare). Personalul educativ are principala responsabilitate în educarea și îngrijirea copiilor, ocupând poziții de manager sau de coordonator al instituției. Îndatoririle sale includ proiectarea și inițierea de activități, conform curriculumului și tipului de instituție pentru educația timpurie (antepreșcolară sau preșcolară).

Practicienii care se ocupă de *îngrijirea* copiilor se găsesc în instituții de nivel antepreșcolar. Există două moduri în care acești practicieni își desfășoară activitatea: a) ei sprijină activitatea personalului educativ; b) ei lucrează independent cu copiii: identifică și urmăresc să satisfacă nevoile copiilor de îngrijire, sprijin, învățare, preocupări ce pot include dezvoltarea ori inițierea activităților de învățare.

Din punctul de vedere al cerințelor minime de calificare, personalul educativ care lucrează în primul ciclu al educației timpurii (copii de 0-3 ani) se întâmplă adesea să aibă un nivel de pregătire mai scăzut decât cel care lucrează în ciclul al doilea (copii de 3-6 ani). Dar aceasta, oricât de puternică, este o tendință doar, căci diferențele de reglementare naționale sunt prea numeroase pentru a putea vorbi despre existența unor reguli omniprezente în Europa. De exemplu, în Franța și Grecia, educatorii pentru 0-3 ani sunt obligatoriu pregătiți la nivel terțiar. Durata formării inițiale fiind aceeași pentru *educators* (0-3 ani) și *teachers* (3-6 ani), ceea ce diferă este conținutul pregătirii.

Cât despre personalul de îngrijire din creșe, acesta are o pregătire vocațională, deci preponderent practică, la nivel ISCED3 sau chiar 4. Poate deține o diplomă de licență, dar acest lucru nu este obligatoriu în peste 2/3 din statele europene.

Pentru organizarea serviciilor de educație timpurie există 3 modele: a) modelul unic/integrat; b) modelul mixt – care prevede servicii diferențiate în funcție de vârsta copiilor (0-3 ani, 3-6 ani); c) coexistența acestor modele în câteva țări europene.

După raportul dintre cerințele de calificare și modul de organizare a serviciilor pentru ECEC, se pot deosebi 2 modele de organizare a formării inițiale:

1. căi distincte de pregătire pentru personalul educativ care are în grijă copii sub 2/3 ani și respectiv pentru cel din sectorul preprimar;

2. un singur tip de formare și un singur profil profesional pentru personalul educațional implicat în întreaga perioadă a educației timpurii (așa cum se prezintă situația în special în țările scandinave). Personalul de educație, care se ocupă de *toți* copiii prezenți în centrele unitare, de la 0-1 an la 5-6 ani, are, în general, o pregătire mai înaltă decât acela care funcționează în instituțiile separate pe cele două cicluri. Dar există și țări unde, pentru structuri integrate, studenții pot urma același program de educație, dar o specializare în *child care* sau *preprimary education* se va adăuga programului de educație inițială (Cehia, Slovacia). La modul ideal, modelul integrat presupune conducere unică a centrului; o aceeași sursă de finanțare; un același nivel de calificare a personalului responsabil de activitățile educative.

În sistemele în care există unități de îngrijire și educație separate pentru cele două cicluri (în așa-numitele *split systems* sau în modelul *juxtapus*), personalul de îngrijire sau chiar cel de educație pentru copii mici este format la nivel secundar superior sau postliceal, durata studiilor variind între 2 și 5 ani. Nivelul terțiar universitar este cerut în țările cu structuri separate cu deosebire pentru persoanele care lucrează în instituții de învățământ preșcolar.

Există și țări (Austria, de exemplu) cu forme separate de îngrijire – educație pentru copiii mici și pentru preșcolari, dar care folosesc același tip de personal calificat pentru ambele tranșe de vârstă (sau este vorba de un personal în cadrul căruia diferența de calificare este redusă/insuficient dezvoltată). Situația se explică prin aceea că oferta educațională pentru copiii de până la 3 ani este redusă sau recent introdusă.

Există șase țări în Europa care propun în exclusivitate modelul integrat de structurare a educației timpurii: Letonia, Slovenia, Finlanda, Suedia, Islanda și Norvegia. În alte șase țări, familiile pot să aleagă între sistemele integrate și cele diferențiate după tranșa de vârstă a copiilor: Danemarca, Spania, Grecia, Cipru, Lituania și, din 2008, Marea Britanie.

După raportul dintre pregătirea teoretică (generală și de specialitate) și stagiile de practică, modelele de formare sunt de următoarele feluri:

1. modelul simultan/concurent, bazat pe împletirea, alternarea celor două componente formative (Spania, Germania);

2. modelul consecutiv: formarea profesională include o etapă finală de calificare într-o instituție de profil (Franța, până în 2013);

3. coexistența, în cadrul aceluiași sistem de formare inițială, a celor două modele anterioare (deopotrivă disponibile, de exemplu, în Marea Britanie).

Profilurile competențiale profesionale și cele vizate pe parcursul formării inițiale diferă în funcție de polaritatea generalist-specialist. Cu cât profilurile țintesc servicii mai specializate, cu atât

competențele devin mai tehnice. Invers, pentru profiluri cu o cuprindere mai amplă, se acordă importanță sporită competențelor reflexive, ce merg spre integrarea propriilor practici. De aici tendința de a pregăti educatori/pedagogi de educație timpurie („generalist teachers”), practicieni reflexivi și membri într-o echipă pluridisciplinară pentru copii cu vârsta cuprinsă între 0/3 luni și 6 ani.

Diversele moduri de concepere și organizare a formării inițiale pentru ECEC nu pot fi considerate deopotrivă și în întregime valabile la un moment dat. Controverse și nemulțumiri există și în contextul tendințelor avansate, inovative de pregătire. Două scurte exemple.

În *Suedia*, abordarea formării inițiale într-o perspectivă unificată a dus la scăderea numărului de studenți doritori să se îndrepte spre educația timpurie. Măsura propusă pentru a contracara această tendință (un an în plus de specializare pentru cei doritori să lucreze în școală – cu copii de 6 ani) a produs un val de critici. Oricum, între timp, în locul formării unificate/integrate s-au introdus patru specializări.

Acolo unde există o rezistență la Procesul Bologna, posibilitatea unei specializări la nivel academic (masteratul) poate suscita teama ca posibilitatea să se transforme în cerință obligatorie. Iar salariul mic unit cu o rută de formare pentru a lucra într-un domeniu profesional foarte specializat pot determina o demotivare în privința formării la nivel universitar. Acesta este cazul *Ungariei*.

Doar o duzină de țări și regiuni europene oferă *rute alternative de formare*. Acestea sunt introduse pentru ca personalul să poată îndeplini roluri mai importante, să avanseze în carieră, pentru a se suplini lipsa de cadre calificate și ca să fie atrase mai multe persoane spre profesii din cadrul educației timpurii. Căile alternative pot consta în: rute de formare mai scurte; recunoașterea învățării nonformale/informale; programe de training realizate când persoana este angajată în instituții de profil. Câteva exemplificări pentru această din urmă modalitate. În landuri din Germania poți deveni educator sau *childcare* urmând programe de 2 ani în loc de 3 sau 4. În Finlanda, unde sistemul de calificare este centrat pe competențe, există posibilitatea recunoașterii competențelor profesionale fără a se ține cont de modul dobândirii și se alcătuiesc planuri de studiu individual pentru obținerea unei calificări pe bază de competențe. În Anglia s-au introdus, în funcție de calificările anterioare și experiența aplicantului, programe de training care conduc la dobândirea, din 2013, a unui EYTS (Early Years Teacher Status).

O a patra cale alternativă îi are ca beneficiari pe profesori și pe absolvenții de științe socio-umane. Astfel, în Belgia flamandă, deținătorul unei diplome de licență poate să aplice pentru un loc pe baza unui scurt program, cu scopul obținerii licenței în educația preprimară. Se permite renunțarea, în anumite condiții, la unele materii pe baza recunoașterii învățării anterioare. În Estonia, un profesor calificat pentru alte niveluri de învățământ poate obține calificarea în ECEC prin intermediul unui modul, furnizat în condiții *part-time*, de circa 160 de ore.

Capitolul 2: Descrierea formării inițiale a educatorului în

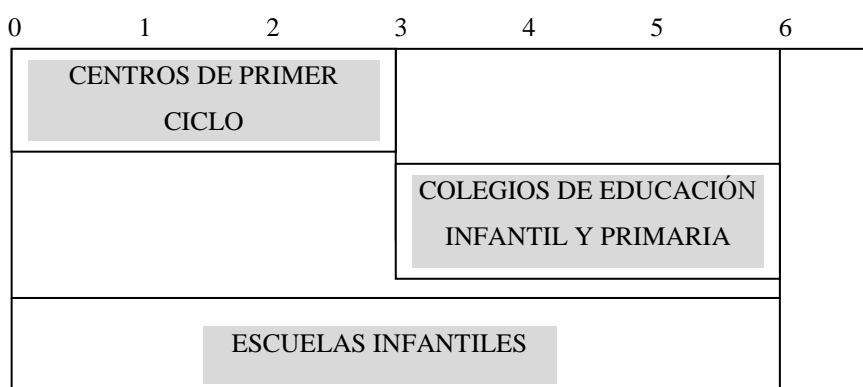
10 țări din Europa

2.1. SPANIA

I. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Educația timpurie (*educación infantil*) se poate desfășura în instituții separate (pentru 0-3 ani și 3-6 ani) sau în instituții în care educația să fie furnizată în mod unitar.

În primul ciclu există, de fapt, două tipuri de instituții de îngrijire și educație: *escuelas de educación infantil* și *colegios de educación infantil* (acestea din urmă, private).

În cadrul sistemului de organizare a educației timpurii sunt prezente două tendințe: favorizarea, în primul ciclu (0-3 ani), a instituțiilor private în detrimentul educației publice și gratuite; predominarea instituțiilor integrate de educație timpurie.

Personalul cu funcție educativă se compune în principal din deținători ai unei diplome de învățământ pre-primar: *maestro de/en educación infantil* (învățător de educație timpurie). Pentru obținerea diplomei sunt necesari 4 ani de universitate, 240 de credite (ECTS), dintre care 50 sunt alocate practicii. Nivel de pregătire: ISCED 5B.

Numai pentru 0/3 luni-3 ani există și personal care deține titlul de *técnico superior de educación infantil* (tehnician superior/principal de educație timpurie). „Tehnicianul” urmează 2 ani *academici*, având o valoare de 120ECTS (2000 de ore). Nivelul de pregătire este ISCED 4.

Cel ce are titlul de *maestro* (pe care îl vom numi generic *profesor*) se ocupă de elaborarea și monitorizarea planului pedagogic. În primul ciclu al învățământului pre-primar coordonator este *maestro* sau *técnico superior*. Dacă profesorul de educație timpurie poate funcționa în orice fel de centru pentru antepreșcolari, tehnicianul superior nu poate lucra decât în primul ciclu al educației timpurii¹.

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

- Pentru a urma studiile unei universități de profil, posesorii de bacalaureat trebuie să treacă proba de acces la universitate (PAU), stabilită după curriculumul pentru bacalaureat.

Pregătirea tehnicianului principal se încadrează în ciclul scurt al învățământului superior, mai precis în filiera formării profesionale de nivel superior (FPGS). E vorba, așadar, de o rută postsecundară, de nivel terțiar-nonuniversitar, din perspectiva altor sisteme de educație, sau, din perspectiva sistemului spaniol de educație, de un nivel intermediar, aflat între cel universitar și cel nonuniversitar.

Absolvenții care sunt în posesia titlului de *técnico superior* acced direct la universitate (fără PAU).

- *Formarea online* este disponibilă pentru ambele categorii de practicieni, sub forma unui plan de studii personalizat, studentul având la dispoziție un tutore/mentor menit să clarifice toate dilemele legate de tematica și desfășurarea cursurilor, de configurarea planului personal de studii.

Durata cursurilor pentru profesorul de educație timpurie este de 4 ani. Practica în centrele educative este obligatorie.

În Spania, piața serviciilor private de formare inițială în educația timpurie este foarte activă, bogată în oferte, flexibilă. UNIR, de exemplu, este prima instituție de formare online din Europa care oferă, din 2010, diplome de *maestro de educación infantil*.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

Module și conținuturi pentru *profesorul de educație timpurie*:

- Educația de bază/generală (100 ECTS):
 - procese educaționale, învățare și dezvoltarea personalității (0-6 ani);

¹ Personalul educațional din Spania are o înaltă calificare, urmărindu-se absolvirea din partea acestuia a studiilor masterale. Dar, deși, după studiile Eurydice, tehnicianul principal/avansat ar ține de personalul de îngrijire (care staff), el este, la rândul său, un „educador”. Și aceasta pentru 3 motive: ruta de formare; condițiile în care se desfășoară formarea de ordin practic (condiții adecvate pentru achiziția de cunoștințe, abilități și atitudini proprii unui educator propriu-zis); faptul că profesorul și tehnicianul principal îndeplinesc pe lângă copiii roluri asemănătoare și se ocupă de toate aspectele dezvoltării copilului pe parcursul întregii zile de lucru.

- dificultăți de învățare și tulburări de dezvoltare;
- societate, familie și școală;
- copilărie, sănătate și hrană;
- organizarea sălii de clasă, materiale didactice și abilități de predare;
- observația sistematică și analiza contextelor;
- școala pentru educația timpurie.
- Didactica educației timpurii (60 ECTS):
 - învățarea științelor naturale, a științelor sociale și a matematicii;
 - citire și scriere;
 - exprimarea muzicală, plastică și limbajul corpului.
- Practică (50 ECTS): include stagii în instituții educaționale și pregătirea proiectului de licență.
- Specificarea calificării (30-60 ECTS): itinerarii educaționale propuse de universitate în vederea specializării.

Formarea pentru *tehnicianul avansat de educație antepreșcolară* include următoarele module profesionale (pe an de studii):

- didactica educației timpurii – 125 de ore (14 ECTS);
- autonomie personală și educația copilului – 105 de ore (12 ECTS);
- jocurile copilului și metodologie – 105 de ore (12 ECTS);
- exprimare și comunicare – 100 de ore (11 ECTS);
- dezvoltare cognitivă și motorie – 105 de ore (12 ECTS);
- dezvoltare socială și emoțională – 75 de ore (8 ECTS);
- abilități sociale – 60 de ore (6 ECTS);
- intervenție împreună cu familia și atenție acordată copiilor în situație de risc social – 60 de ore (6 ECTS);
- proiect având ca țintă copilăria (culegerea de informații despre realitatea locală și contextul viitorului proiect, structura generală a proiectului, planificarea executării proiectului) – 35 de ore (3 ECTS);
- formarea și orientarea în carieră – 50 de ore (5 ECTS);
- întreprindere și spirit antreprenorial – 35 de ore (4 ECTS);
- training la locurile de muncă – 220 de ore (22 ECTS).

Raportată la curricula, diferența dintre pregătirea inițială dintre *maestro* și *técnico* ar fi aproximativ cea dintre un model generalist/global și altul foarte specializat pentru interacțiunea cu copiii foarte mici. Este, în cazul Spaniei, o opțiune de epistemologie pedagogică reflectată într-un mic paradox de organizare instituțională și de orientare a pregătirii inițiale a principalelor categorii de

profesioniști ai educației timpurii: un sistem preponderent integrat, dar cu formare inițială parțial diferită pentru cele două cicluri.

C. Stagii de practică

- Pentru profesioniști din amândouă ciclurile, modelul formării inițiale este cel simultan/concurent: combinație de instruire teoretică și pregătire practică.

Dincolo de obiective și unele standarde educaționale comune, 50 de credite transferabile fiind atribuite practicii (dintr-un total de 240 ECTS), universitățile din cadrul diverselor Comunități Autonome au propriile lor strategii de organizare a stagiilor de practică.

- *Studiu de caz: Universitatea din Extremadura*

Solicitările pentru stagii sunt examinate de o comisie de evaluare (din care fac parte inspectorul general, un reprezentant al Universității etc.).

Maestro-tutor pentru practică își desfășoară activitatea în centrul public/privat în care se realizează practica. Un coordonator de practică este desemnat de către consiliul director al centrului de formare practică.

Funcțiile tutorelui de practică: inițierea practicantului în cunoașterea instituției și a practicilor sale; consilierea practicantului student; evaluarea acestuia (pe baza unui chestionar de evaluare). Tutorele de practică trebuie să aibă experiență tutorială și de cercetare, inovare; experiență în lucrul la proiecte din zona de specialitate a studentului.

La Universitatea din Extremadura, reglementările privind cele 15 săptămâni de practică prevăd seminarii/laboratoare în care se construiește *critic și reflexiv* cunoașterea legată de ceea ce studentul a observat și întreprins el însuși. Reflecția este ghidată de teme și centre de interes ale căror concepte traversează diferite obiecte de studiu.

- În centrele educative destinate stagiilor de practică pentru viitorul tehnician principal se derulează atât modulul profesional de formare, cât și proiectul (învățarea construirii unui proiect) vizând copilăria. Cele două module sunt repartizate unui *tutor de formación*. Acesta va trebui să prevadă acele activități care să faciliteze dezvoltarea proiectului. Pentru cel puțin 50% din durata totală a proiectului prezența cursantului este obligatorie, restul timpului completându-se cu tutoratul la distanță.

Evaluarea acestui proiect va condiționa efectuarea evaluării celorlalte module, incluzând aici și trainingul în instituțiile educative.

II. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

Formarea personalului de îngrijire (și educație) pentru copii doar de 0-3 ani este supusă condițiilor de acces valabile pentru orice FPGS (formare profesională de grad superior). Aceste condiții nu sunt cumulative, ele reprezintă variante de acces la formarea inițială a tehnicianului superior:

- deținerea diplomei de bacalaureat;
- posedarea titlului de *técnico* (asistent) și urmarea unui curs de formare specific pentru accesarea la nivelul superior. Cursul are o durată de 700 de ore și se compune din două părți: limba spaniolă + opțiune între știință-tehnologie și științe socioumane: pentru fiecare opțiune, administrația școlară propune minimum două materii;
- trecerea probei de acces la ciclul formativ superior sau, pentru persoanele care au împlinit 25 de ani, a probei de intrare la universitate;
- faptul de a fi în posesia unui titlu universitar.

Există o procedură prealabilă de evaluare și acreditare a competențelor profesionale formate în activitatea profesională sau pe căi nonformale. În felul acesta, candidatului la FPGS îi sunt validate unele competențe (sau componente ale acestora) care se regăsesc în modulele profesionale pentru *técnico superior*.

III. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

În primul ciclu, raportul educador/copii este stabilit la nivelul fiecărei Comunități Autonome. Ținând cont de variațiile previzibile, raportul se prezintă astfel:

- pentru 0 – 1 ani: 1 educador la maximum 8 copii;
- pentru 1 – 2 ani: 1/12-14 copii;
- pentru 2 – 3 ani: 1/16-20 copii.

IV. Atribuții și competențe generale

• La sfârșitul studiilor, viitorii profesori/educatori de educație timpurie (*maestros*) își vor însuși următoarele competențe fundamentale:

1. a cunoaște scopurile, conținuturile curriculumului și criteriile de evaluare a educației timpurii;
2. a sprijini și facilita, din perspectivă globală și incluzivă, studii de educație timpurie sub diferite aspecte: cognitiv, emoțional, psihomotor și volitiv;
3. a proiecta și adapta spații de învățare în diferite contexte;

4. a promova spiritul de colaborare și arta rezolvării conflictelor, spiritul de observație referitor la procesele de învățare și reflecția asupra acestora; a cultiva autonomia și particularitățile copiilor, ca factori ai educației emoțional-afective, precum și valorile din cadrul educației timpurii;

5. a cunoaște evoluția limbajului copilului, a identifica și înlătura posibilele disfuncții ale evoluției acestuia; a cunoaște tehnicile de comunicare orală și scrisă;

6. a cunoaște implicațiile educaționale ale TIC și mai ales ale TV;

7. a cunoaște bazele nutriției și igienei; a deține instrumentele necesare cunoașterii proceselor de învățare și dezvoltare din perioada copilăriei;

8. a cunoaște instituțiile de educație timpurie și acțiunile lor specifice, din perspectiva educației permanente și a schimbărilor pedagogice, științifice, sociale;

9. a acționa ca un consilier pentru părinți și a stăpâni abilitățile sociale necesare în relația cu părinții;

10. a reflecta asupra practicii pentru a inova, a îmbunătăți calitatea activității de educator;

11. a înțelege posibilitățile și limitele educației în societatea actuală și competențele-cheie care influențează instituțiile de educație timpurie;

12. a stăpâni limba spaniolă la nivel C₁ și o limbă străină la nivel B₁.

• Funcțiile și competențele tehnicianului superior sunt următoarele:

1. a pregăti intervenția educativă din perspectiva programului instituțional și a caracteristicilor individuale, de grup și contextuale;

2. a organiza resursele pentru dezvoltarea activităților;

3. a dezvolta activitățile planificate, utilizând resurse și strategii adecvate și creând un climat de încredere;

4. a practica, aplica strategii de acțiune cu privire la părinții copiilor din centrul educativ;

5. a satisface nevoile copiilor și părinților și prin recurgerea la alți profesioniști și la alte servicii (respectarea principiului interdisciplinarității);

6. a face față dificultăților legate de persoane, resurse sau mediu aplicând protocoalele stabilite pentru implementarea măsurilor corespunzătoare;

7. a evalua, pe baza informației strânse (despre istoria personală, necesitățile și nivelul de dezvoltare a copilului), procesul de intervenție și rezultatele obținute;

8. a-și actualiza cunoștințele tehnice și științifice;

9. a acționa autonom/din propria inițiativă pentru a proiecta și realiza activități, cu respectarea reperelor pedagogice și acționale ale instituției în care lucrează;

10. a întreține relații cordiale cu copiii și familiile lor, cu membrii echipei din care face parte, dovedind abilități sociale și capacitate de soluționare a eventualelor conflicte;

11. a crea medii de îngrijire și educație sigure, cu respectarea reglementărilor de securitate prevăzute; a acționa cu responsabilitate în condiții de posibilă urgență;

12. a-și exercita drepturile și a-și respecta obligațiile referitoare la relațiile de muncă;

13. a-și organiza cariera profesională, prin analizarea oportunităților de pe piața muncii, găsirea unui loc de muncă și învățarea continuă;

14. a crea și gestiona o mică instituție furnizoare de servicii educative, prin recurgerea la studiul de fezabilitate, planificarea rezultatelor și marketing;

15. a participa activ la viața economică, socială și culturală, cu spirit critic și o atitudine responsabilă.

Rar este semnalată de către specialiști necesitatea ca și tehnicianul superior să dețină capacitatea de *a reflecta asupra propriei practici profesionale*.

V. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- Instituția educadorului-puericultor din România corespunde mai degrabă lui *técnico superior* din Spania. Dar în Spania nivelul de calificare este înalt pentru mulți practicieni cu funcție de educație și îngrijire: *técnico superior* are un nivel de pregătire ISCED 4, pe când *educadorul-puericultor* este pregătit la nivel ISCED 3.

- Sistemul spaniol de educație timpurie este în mare măsură integrat, pe când cel românesc, inclusiv ca pregătire inițială, este încă unul separat/compartimentat pe cele două cicluri. Articulat, integrat, în cazul României, este curriculumul adresat copiilor. Curriculumul diferențiat pentru educador-puericultor nu s-a definitivat pentru clasele a XI-lea și a XII-lea ale liceului pedagogic.

- Piața serviciilor private de formare inițială este foarte ofertantă în Spania. La noi, inițiative care tatonează terenul. În Spania, studenții sunt învățați cum să lucreze în instituții private de îngrijire și educație, cum să-și creeze și să conducă astfel de „întreprinderi” educative.

- Facultățile care oferă titlul de profesor de educație timpurie în Spania pun mare accent pe experiența acumulată în stagiile de practică, valorificată din perspectiva practicianului reflexiv. Masterele de educație timpurie din universitățile românești tind spre ceva asemănător.

- O justificare, alta decât cea pedagogică (un sistem de educație timpurie creat la intersecția a 4/5 influențe străine, dintre care se remarcă influența modelului scandinav), pentru care centrele de educație timpurie din Spania necesită profesioniști cu pregătire universitară (profesor, pedagog de educație ante- și preșcolară), ține de specificul sistemului de învățământ din această țară. Acest sistem funcționează pe baza proiectului centrului educativ. *Maestro de educación infantil* poate juca, pentru subsistemul pre-școlar, rolul de coordonator al acestui cadru instituțional. Subsistemul românesc, unul încă birocratic-centralist, nu ar permite ușor o asemenea delegare de competențe și de ordin administrativ.

- În domeniul antepreșcolar spaniol, lucrurile se fac, formarea inițială a practicienilor este tot mai sofisticată. În cazul României, în schimb, avem perspectiva unui vast șantier, care trebuie organizat, articulat. Dar, chiar și așa, schimbări substanțiale sunt de făcut și în Spania. Specialiștii recunosc: există unele proiecte educative interesante în *primul ciclu*, dar, în general, tot funcția de îngrijire este, și aici, singura realizată.

2.2. ITALIA

I. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

În Italia, educația copiilor între 0-3 ani nu face parte din sistemul de învățământ și, ca atare, nu intră în atribuțiile Ministerului Educației. Centrele de educație și îngrijire pentru această tranșă de vârstă (*asilo nido*) se organizează de către Regiuni și Comune, conform propriilor reglementări. Părinții sunt cei care plătesc serviciile de educație antepreșcolară.

Copiii de peste 3 ani frecventează *scuola dell' infanzia*, responsabilitatea centrelor educative revenind Ministerului Educației. Frecventarea acestui nivel de educație nu este însă obligatorie.

Nivelul minim de calificare în centrele de antepreșcolari este ISCED 3, diplomă de specialitate obținută după absolvirea de studii secundare superioare. Tendința actuală este de a se pregăti educatori cel puțin cu diplomă de licență, la nivel ISCED 5, în cadrul așa-numitului curs de un singur ciclu (3+2 ani). Precum în Spania, studiile de master capătă și în Italia o tot mai mare amploare.

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

- Filiera cea mai uzitată este cea a învățământului liceal sau vocațional, nu rareori urmată de frecventarea unui curs de specializare în profesiunea de educator. Între cele 21 de regiuni din Italia există însă mari diferențe.

În Basilica se cer diplome de studii secundare sau postsecundare (educator de creșe, puericultor etc.). În Calabria se optează pentru absolvirea de studii liceale (*liceo socio-psico-pedagogico*), a unei școli normale superioare etc., dar sunt recunoscute ca fiind compatibile cu ocuparea unui post într-o creșă și titlurile de nivel terțiar (diplomă de licență în pedagogie sau cea în științele educației). Din 2018, noii educatori vor fi numai cei licențiați în domeniul educativ-pedagogic.

În regiunea Emilia-Romagna cerința deținerii unei diplome de licență pentru cei angajați ca educatori va intra în vigoare chiar mai devreme, respectiv din 2015.

În Lombardia, pe lângă diplome universitare, și înainte de acestea, se solicită ca persoanele care vor să lucreze în centrele pentru copii mici să posede o diplomă a unui colegiu de formare a profesorilor, pentru care durata studiilor este de 3 ani.

Cea mai largă paletă a titlurilor de studii pentru creșă este cea propusă în Molise. Aceasta se întinde de la asistent pediatric la posesor al unei diplome de maturitate sau al unei diplome în pedagogie (licență sau studii masterale). Pot lucra în creșe, de asemenea, persoanele care au urmat cursuri postlicență de educație pentru copilăria mică, de 600 de ore, sau absolvenți de școală secundară care au frecventat un curs de specialitate cu durata de 800 de ore. Și în regiunea Trento titlurile trebuie să fie însoțite de un atestat de formare profesională pentru educatorul de creșă, obținut în urma parcurgerii unui curs de 1000 de ore.

Se constată, așadar, că, deocamdată, titlurile universitare nu sunt trecute automat la începutul listei de titluri necesare pentru angajare. Aceasta, printre altele, deoarece administratorii creșelor (sau ai altor instituții antepreșcolare) cer ce au în primul rând nevoie, ce se potrivește mai bine ca tip de calificare în domeniu, ceea ce nu înseamnă neapărat specializare de nivel universitar.

Totodată, se observă că titlurile și cerințele pentru angajarea educatorului de creșă sunt de o diversitate rar întâlnită în altă țară europeană. O explicație a acestui fapt rezidă în efectele reformelor din învățământul secundar italian. Există destui absolvenți ai unor instituții de învățământ liceal, vocațional care, în timp, au fost înlocuite cu altele. De unde dificultatea angajatorului de a găsi profilul profesional care să fie actualmente compatibil cu studiile absolvite în fostele instituții de formare.

- Cealaltă posibilitate este înscrierea pe ruta învățământului superior, soldată cu obținerea masterului profesional, la capătul absolvirii cursului de un singur ciclu.

Se acordă în total 300 de credite CFU (CFU sunt credite acordate la finalizarea cursului universitar, fiecare credit fiind echivalat cu 25 de ore de studiu, iar un an fiind echivalent cu 60 de credite). Din anul al doilea studenții efectuează activitatea de instruire practică.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

- Absolvenții de școală secundară, cu vârsta de cel puțin 18 ani, pot urma cursuri de educator-puericilor, cu durata de 1000 de ore, unde principalele probleme tratate sunt: îngrijirea copilului, siguranța acestuia, proiectarea intervențiilor educative, punerea în aplicare și gestionarea proiectelor educative (Agenzia Formativa di Tortona).

În toate orașele din Italia sunt disponibile cursurile OSA. Materiile propuse se referă la:

- alimentație, bucătărie, dietă;
- elemente de anatomie și fiziologie;
- economie domestică;
- elemente de patologie și farmacologie;
- noțiuni de legislație socială și sanitară;
- elemente de psihologie;
- elemente de prim ajutor și igienă;

- elemente de puericultură;
- comunicare și marketing social (materie facultativă de examen);
- elemente de istoria literaturii italiene;
- elemente de sociologie;
- problematica psihosocială a copilului;
- elemente de psihopedagogie.

• Exemplu de curricula pentru specializarea educator în servicii pentru prima copilărie (Universitatea din Bergamo, primul nivel, 2014-2015).

I an	
Obiect de studiu	Credite CFU
Istoria pedagogiei	10
Istoria filosofiei	10
Psihologia vârstelor	10
Drept public și administrativ	10
Literatura italiană	10
Bazele informaticii	5
Limba engleză (B ₁)	5
Al II-lea an	
Obiect de studiu	Credite CFU
Pedagogia generală	10
Didactică	10
Psihologia proceselor educative	5
La alegere: muzeologie și iconologie; istoria teatrului modern și contemporan; istoria muzicii moderne și contemporane	10
Sociologia comunicării	10
La alegere: istoria contemporană; istoria științei	10
Alegere liberă a studentului	5
Al III-lea an	
Obiect de studiu	Credite CFU
Pedagogia socială	10
La alegere: pedagogie specială; educație, migrație, dezvoltare; pedagogia cooperării internaționale	5 + 5
Psihologia diferențelor dintre sexe	5
Filosofia științei	10
Alegere liberă a studentului	10, sau 5 + 5
Stagii de practică	10
Proba finală	5

Formarea viitorului educator se bazează pe cunoștințe interdisciplinare și pe dezvoltarea de capacități/competențe cu deschidere spre transversalitate: capacitate de înțelegere, aplicare a cunoștințelor, abilități de comunicare, capacitate de învățare, autonomie de reflecție.

C. Stagii de practică

- *Studiu de caz: Școala de Psihologie și Științe ale Formării din Bologna*

Pentru cei trei ani de studii sunt alocate 225 de ore de practică, dintre care 25 raportului final. Contactarea instituției pentru efectuarea stagiului și încheierea contractului de practică, trimis apoi

biroului de practică al facultății, cad în responsabilitatea studentului. Contractul, semnat de centrul educativ și de student, va specifica perioada de efectuare a practicii.

Mai înainte de stagiul de practică se discută cu grupurile de viitori practicanți, în care acestora li se oferă informații și cunoștințe practice despre: momentele principale din instituția educativă; relaționarea cu mama și copilul; fazele stagiului.

Primele 100 de ore constituie faza de observație (efectuată pe baza unor foi de observație). Prima săptămână este dedicată observării și înțelegerii funcționării generale a creșei (centrului în care se efectuează practica). Apoi practicantul alege un aspect specific care va fi observat de cel puțin $\frac{3}{4}$ ori câte 15/20 minute. Se participă la întâlnirile grupurilor de lucru și la cele cu părinții.

Celelalte 100 de ore prevăd o participare mai activă, conceperea și realizarea unui proiect inovativ.

După stagiul de practică, responsabilul didactic pentru stagii va primi de la studentul practicant un dosar care conține: fișa de evaluare a activității de practică și a rezultatelor acesteia – completată de tutorele din partea locului de practică; fișa de observație; textul cu formularea proiectului și raportul realizat de practicant despre stagiul de practică. Responsabilul didactic de stagii comunică studentului data pentru susținerea raportului.

În anumite condiții, durata practicii se poate micșora: când studentul lucrează de 6 luni în același tip de centru pentru antepreșcolari cu locul de stagiul, va fi scutit de faza de observație; când el lucrează cu un contract pe o perioadă nedeterminată într-o creșă (sau de cel puțin un an de zile), i se va recunoaște activitatea profesională pentru întreg stagiul; când lucrează în sectorul preșcolar, practicantul va efectua doar faza de observație într-o instituție de îngrijire a copiilor (foarte) mici.

II. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

În ciuda bogatei oferte de cursuri, în absența unui pattern de formare la nivel național, nu se poate vorbi de alternativitate. Cel mult, poate fi avută în vedere deja discutata dispensă pentru stagiile de practică.

III. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

Pentru 0-3 ani, media este în jur de 1 educador la 6 copii. Pentru 3-6 ani, media este de 1/25.

IV. Atribuții și competențe generale

Nu există un profil național al competențelor profesionale sau al competențelor de format în cadrul pregătirii inițiale.

Municipalitățile, pe de-o parte, universitățile, pe de altă parte, propun propriile reglementări privind stabilirea acestor profiluri. Chiar și când e vorba de competențe comune, profilul competențelor de format prin pregătirea universitară presupune accente diferite de la o universitate la alta.

Instituțional-juridic, lucrurile au o explicație destul de simplă: rolul educatoarei de creșă a fost perceput/trăit ca un rol profesional mai degrabă *de inventat* decât ca unul definit spre a fi asumat și dezvoltat.

V. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- Ca și în România, nivelul minim de calificare este ISCED 3.
- Dată fiind existența sistemului descentralizat antepreșcolar, în legătură cu Italia nu se poate vorbi de existența standardelor naționale pentru formarea inițială a educatorului (se vorbește, în schimb, despre necesitatea acestora). În România s-au făcut pași – timizi, deocamdată – în privința stabilirii standardelor de calitate dar numai pentru funcționarea creșelor, neexistând standard ocupațional pentru educatorul-puericultor din domeniul învățământului.
- Ca și în România, tendința actuală este spre formarea de profesioniști cu înaltă calificare timp de 5 ani. Dar în universitățile italiene se urmărește o specializare mai centrată pe copilăria mică, și nu doar pe educația timpurie.
- Spre deosebire de România, piața serviciilor private (mai ales online) de educație antepreșcolară este una foarte dinamică în Italia (situație asemănătoare celei din Spania): ofertele de cursuri, oricare ar fi efectele crizei asupra sectorului educațional „curg” literalmente pe internet.
- Italia are o tradiție instituțională și pedagogică foarte dezvoltată în privința îngrijirii copiilor mici și foarte mici, recunoscută pe plan mondial (mai ales cea din regiunea Emilia-Romagna). România, în schimb, a reușit, cu mari eforturi financiare, să doteze și să înființeze creșe la nivelul exigențelor unei veritabile educații timpurii; să elaboreze cartă reperelor fundamentale ale dezvoltării copilului între 0-6 ani (ca referențial pentru construirea de curriculum pentru cele două cicluri ale educației timpurii). S-a elaborat și curricula universitară, inclusiv pentru masteratul în educație timpurie, precum și pentru specializarea educator-puericultor din cadrul liceelor pedagogice (lipsind deocamdată componenta curriculumului diferențiat pentru clasele a XI-a și a XII-a, precum și curriculumul pentru practica pedagogică din ultimii doi ani de studii liceale).

2.3. ANGLIA

I. Domenii/arii de formare

A. Un personal diversificat pentru educația timpurie. Nivelul și durata studiilor

În sistemul englez, etapa de educație timpurie se numește, pe scurt, EYFS (Early Years Foundation Stage) și are următoarele caracteristici:

- este destinată copiilor cu vârste 0- 5 ani;
- cuprinde copii care nu au împlinit încă vârsta obligatorie de școlarizare.

Cum școala este obligatorie în UK după 5 ani, cei mai mulți dintre copii sunt primiți în EYFS după ce împlinesc 4 ani, acest ultim an fiind privit ca un prilej de acomodare (anul se *numește an de acomodare*).

Din datele oficiale [1, pag 62], rezultă că interesul pentru această formă de învățământ este mare, fiind exprimat prin procentul copiilor înscriși la această vârstă în sistem, care este de 97% (în 2011), un procent în ușoară scădere față de 2001(atunci procentul era de 99%).

Din punct de vedere administrativ, în UK, autoritățile locale sunt cele care finanțează educația timpurie pentru copiii care au mai mult de 3 ani. Conform sursei menționate(1), timpul petrecut de copii într-o astfel de unitate poate varia între 10 și 15 ore pe săptămână. Pentru copiii mai mici de 2 ani, autoritățile nu oferă sprijin financiar decât pentru cei care provin din familii dezavantajate. Pentru aceștia, sprijinul financiar este echivalent cu ajutorul oferit copiilor mai mari, astfel încât să le permită acestor categorii sociale participarea la această formă de învățământ [1, pag 62, respectiv pag. 78].

În UK (England, Wales și Northern Ireland) nu există un singur set de denumiri pentru categoriile de personal care lucrează pentru educația timpurie. Generic, acestea au următoarele denumiri: personal de îngrijire sau infirmiere (*early years support staff*, cu pregătire ISCED nivel 3), asistent medical specializat pe această vârstă (nursery nurse) și asistent îngrijitor (nursery assistant , fără pregătire formală specifică).

Există și alte tipuri de slujbe întâlnite pentru acest nivel, dintre care pot fi amintite: practicieni de educație timpurie, educatori pentru educație timpurie, profesori pentru stagiul de educație timpurie, asistenți preșcolari cu diverse calificări (*early years practitioners, early years educators, foundation stage teachers, pre-school assistants*).

În UK, (ENG/WLS/NIR, mai puțin SCT), cele trei tipuri de personal au următoarele niveluri de educație:

- personalul care are rol în educație - nivelul ISCED 4;
- personalul de îngrijire –nivel ISCED 2 sau 3;
- personalul auxiliar – nu se cere niciun tip de calificare.

Personalul (cuvântul este *bone*, eng. *childminders*) este obligat să aibă cunoștințe din următoarele domenii: prim ajutor, sănătate și siguranța persoanei și, de asemenea, să înțeleagă cum poate fi administrată o afacere care are la bază îngrijirea copilului. În UK se urmărește ca profesorii EYFS să coopereze cu diferiți agenți, profesori pentru învățământul primar, terapeuți, psihologi, asistenți sociali.

Dezvoltarea profesională a personalului nu este obligatorie, dar este văzută în Anglia ca o datorie mai ales pentru personalul calificat.

Tot în Anglia există diferite programe alternative de formare care au fost introduse pe diferite categorii de personal și care sunt în legătură cu experiența și cu calificările persoanelor interesate. Documentul care reglementează cerințele privitoare la formare era Statutul Personalului pentru Educație Timpurie (Early Years Professional Status EYPS), care a fost înlocuit de Statutul Profesorului pentru Educație Timpurie (Early Years Teacher Status -EYTS) la sfârșitul anului 2013.

Statutul celor care se ocupă de copiii aflați în stadiul EYFS urmează să fie echivalat cu cel de profesor calificat (numit QTS - *qualified teacher status*). Această nouă abordare este concepută pentru a asigura cel mai înalt nivel de formare și pentru a încuraja cât mai mulți absolvenți de învățământ cu o mai înaltă calificare să fie interesați de educația timpurie.

Din septembrie 2014, formarea inițială a cadrelor didactice pentru educație timpurie va fi realizată de furnizorii acreditați (Initial Teacher Training - ITT). Acești furnizori se vor ocupa atât de profesorii destinați educației timpurii, cât și de profesorii pentru alte niveluri.

B. Formare teoretică

Reglementările actuale prevăd un nivel înalt de calificare pentru profesorii de educație timpurie, și anume ISCED 5 – (nivel de licență).

Pentru a deveni un profesor pentru acest nivel, este necesar să fie îndeplinite câteva cerințe inițiale și ca el să treacă mai multe teste de abilități; va trebui să finalizeze un curs de formare inițială destinat profesorilor EYTS, însă va beneficia de acordarea statutului de profesor pentru educație timpurie (EYTS - Early Years Teacher Status), echivalent cu al profesorilor destinați școlii obligatorii.

• Cerințe inițiale pentru a fi admis la un curs de formare

În acest moment, fiecare furnizor de formare sau universitate are propriile cerințe de intrare.

Toate cursurile de formare universitare cer să fie îndeplinit nivelul C al standardului GCSE (sau echivalent) la: engleză, matematică și pe o temă/domeniu de științe la alegere, pentru nivelul Key stage 2-3, care corespunde vârstei 7-14 ani.

Există variante alternative, dacă persoanele interesate de această carieră nu au nivelul C la GCSE pentru matematică, engleză sau știință. Ele pot participa la un test inițial elaborat de către furnizorul de formare.

Unii furnizori acceptă încă, pentru intrare la curs, abilitățile dezvoltate prin experiența de muncă.

Dacă un candidat are calificări din afara Spațiului Economic European (SEE) sau în spațiul european, Centrul Național de Informare privind Recunoașterea Academică (NARIC) poate să decidă dacă pregătirea sa este echivalentă cu cerințele minime stabilite (respectiv cele de mai sus) și poate elibera, dacă este cazul, certificate pentru un minim de cerințe sau poate echivala studiile.

În Anglia este foarte importantă experiența în muncă pentru oricine dorește o carieră în UK, este o parte neprețuită a unei aplicații, cei mai mulți furnizori cerând un minimum de 10 zile de experiență înainte de a începe un curs de formare.

a. Rute pentru această profesie

Conform unui ghid destinat furnizorilor de formare (Early Years Initial Teacher Training: a Guide for Providers), există 4 moduri pentru a obține statutul de profesor pentru educația timpurie:

- **rută academică constând într-un an de formare full time (s.n. graduate entry mainstream);**
- **rută part time pentru cei care au profesat sau profesază și care are durata tot de un an (pentru un absolvent care a intrat pe baza experienței în muncă - graduate entry employment-based) dar care trebuie să treacă un test de abilități profesionale;**
- **rută pe bază unei licențe, full time, care ține 3-4 ani și corespunde nivelului ISCED 6;**
- **rută pe bază de evaluare pentru cei care au experiență în domeniu și care pot demonstra că îndeplinesc standardele profesionale din domeniu poate fi realizată după 3 luni și este o rută pe care fiecare candidat și-o finanțează.**

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

Nu sunt date în documentele oficiale. Dar există o bază de date oficială cu ofertanți (a se vedea la bibliografie). Cursurile au structuri și denumiri destul de diverse, așa că am ales câteva exemple.

Studiu de caz: Edge Hill University, oferă cursuri cu următoarea structură, pentru 2 ani (la adresa <http://www.edgehill.ac.uk/study/courses/early-years-practice#modules>)

“Modulele primului an:

Întâlnirea cu diverse nevoi ale lumii copilului (30 credite)

Dezvoltarea personală și profesională în baza activității la locul de muncă (30 credite) Explorarea curriculumului de educație timpurie (30 credite)

Colaborarea cu familia, comunitatea și cu alți practicieni (20 credits)

Cercetare în leadership și cercetare educațională (10 credits)

Modulele celui de al doilea an:

Lucru cu copiii pentru a crește calitatea ofertei educative și a satisface nevoile specifice (30 credite)

Dezvoltarea eficacității personale și profesionale în practica de educație timpurie (30 credite)

Îndeplinirea cerințelor pentru curriculum de educație timpurie teoretice și practice (30 credite)

Construirea și managerierea parteneriatelor în educația timpurie (30 credite)”

Alt exemplu, Anglia - Ruskin University (http://www.anglia.ac.uk/ruskin/en/home/prospectus/ugft/Early_Childhood_Professional_Studies0.html) Oferă mai multe tipuri de formări, din care detaliem două:

Early Years Professional Practice, Level 6, module opționale, din care se poate alege unul: dezvoltarea unor practici prin politici, practici incluzive pentru educația timpurie, management și leadership, dezvoltare profesională, realizarea unor proiecte majore, promovarea sănătății pe tot parcursul vieții și a stării de bine, modul de învățare independentă, studii speciale.

Early Years Professional Studies: trei module obligatorii: 1. învățare și dezvoltare, joc, sănătate și stare de bine, cercetări în domeniu; 2. siguranța copiilor, susținerea învățării la copii, abordarea diversității; 3. drepturile copilului, perspective interdisciplinare și realizarea marilor proiecte; trei module opționale: 1. practică, înțelegerea contextului de lucru; 2. practică, întrebări care apar în practică, copilul în societate; 3. practică, lider profesional, tema specialistului în educație timpurie.

C. Stagii de practică

Există un program de experiențe în școli - The school experience programme (SEP), derulat de National College for Teaching and Leadership (NCTL), prin care sunt oferite locuri de practică în școli, pentru cei care vor să înceapă formarea inițială (ITT) pe o temă secundară. Există o bază de date *EduBase* cu o listă de instituții. Pentru a aplica la un curs de formare este nevoie de cât mai multă practică. Unele centre cer un minimum de 10 zile de practică.

II. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

- Ruta 3 pe baza unei licențe, full time, care ține 3-4 ani și corespunde nivelului ISCED 6;
- Ruta 4, pentru cei care lucrează cu copiii, care prevede 3 luni de specializare.

III. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

- 1 adult la 3 copii – dacă au vârsta de sub 1 an și de 1 an;
- 1 adult la 4 copii - dacă au vârsta de 2 ani;
- 1 adult la 13 copii - dacă au vârsta de 3 ani.

IV. Atribuții și competențe generale (fișa postului)

Fișele de post diferă de la un angajator la altul dar există elemente constante pe care le voi aminti în cele ce urmează. În primul rând toți fac referire la standardele educaționale de profil.

Apoi, în cele mai multe fișe, regăsim responsabilități de tipul:

1. **Planificarea învățării** (profesorul să asigure un progres în ceea ce privește capacitatea de înțelegere a copilului, prin selectarea sarcini stimulante și care trezesc curiozitatea copilului, prin identificarea copiilor cu cerințe speciale, a acelor care au posibilități intelectuale înalte sau a acelor care nu stăpânesc fluent limba engleză; să fie capabil de a crea un mediu de învățare stimulat, astfel încât copilul să poată explora independent de un adult lumea apropiată; profesorul să fie capabil să utilizeze în mod constructiv informațiile furnizate din evaluarea copiilor, să găsească oportunități pentru copil de dezvoltare fizică, intelectuală, spirituală, morală și civică etc.).

2. **Managementul clasei și al predării** (profesorul să organizeze activități diversificate: frontal, individual și pe grupe, să contribuie la păstrarea unei atmosfere de lucru necesară studiului și câștigării încrederii copiilor, să construiască relații pozitive în clasă; să selecteze așteptări comportamentale înalte în privința copiilor, să utilizeze metode de lucru care să păstreze interesul copiilor și să îi angajeze în sarcini; să asculte opiniile copiilor și să modeleze aptitudinile lor sociale etc.).

3. **Monitorizarea, aprecierea, înregistrarea progreselor copiilor** (raportate la obiectivele de învățare propuse de el și la cele cerute prin standarde și la progresul copilului față de perioadele precedente; să îi informeze pe părinți despre evoluția copilului).

4. **Management și administrație** (să preia diverse sarcini administrative și organizaționale, să participe la stabilirea curriculumului școlii respective și să demonstreze interes pentru formarea sa

prin participare la cursuri, să stabilească parteneriate și relații apropiate cu părinții și cu alte instituții, să prezinte pozitiv instituția unor parteneri).

În alt document apar câteva cerințe suplimentare pentru candidații EYFS, care „trebuie să dovedească:

- respect și afecțiune pentru copii;
- abilități de comunicare excelente;
- abilități de ascultare bune;
- capacitatea de a învăța rapid;
- abilități excelente de organizare;
- capacitatea de a inspira și entuziasma copiii mici;
- energie, inventivitate, responsabilitate, răbdare;
- comportament grijuliu;
- înțelegerea nevoilor și sentimentelor copiilor;
- capacitatea de a lucra independent, precum și capacitatea de a lucra în echipă;
- simț al umorului și capacitatea de a privi în perspectivă.”

În același document se specifică următoarele: „Activitatea unei astfel de persoane este de multe ori alertă și va trebui să facă dovadă de rezistență pentru a ține pasul cu nevoile unui grup mare de copii plini de viață. Aptitudinile creative, cum ar fi muzică, dans, teatru, arte și meserii, sunt considerate un avantaj”.

În documentul *EYFS Stage Profile* se spune că printre cerințele activității unui profesor sunt: înțelegerea copiilor, colectarea unor informații despre copii (fișe de observație, realizarea unor poze din timpul unor activități sau filmări) și informarea părinților sau a altor persoane interesate de copii; observarea interacțiunilor zilnice.

V. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- În acest moment, nivelul de calificare în UK este diferit; în România cursurile pentru educator-puericultor sunt de scurtă durată, și cerințele de admitere sunt de obținere a diplomei de BAC.
- În ambele țări sunt elaborate standarde la nivel național, documente care stau la baza structurii cursurilor de formare.
- Atât în Anglia, cât și în România, tendințele sunt de a forma profesioniști cu înaltă calificare, cu studii universitare, deși în acest moment există persoane care lucrează în domeniu și care au niveluri de educație diferite. În România există cursuri liceale (în cadrul liceelor pedagogice) și cursuri de masterat pentru domeniul acesta, dar și o bogată ofertă de cursuri propusă de ONG.

2.4. DANEMARCA

Elemente de context. Legislație în domeniu

În documentele recente se constată că există o tendință de creștere a interesului pentru învățământul ECEC după 2006 și pentru creșterea calității serviciilor pentru acest segment de vârstă.

ECEC face parte din sistemul de sănătate danez și este în acest moment finanțat de către părinți.

Legislația din 2004 spune că, după naștere, părinții sunt plătiți integral 28+2 săptămâni (deci în total 6 luni), după care au de ales să înscrie copilul într-un centru de zi sau să prelungească acest concediu până aproape de 1 an, acesta reprezentând 60% din salariu. Ca atare, cei mai mulți părinți aleg să își crească la domiciliu copiii până spre un an. După vârsta de un an, 85% dintre copii sunt înscriși în centrele de zi (numite facilități de zi – *dagtilbud* - care primesc copii între 0 și 6 ani). Există mai multe tipuri de astfel de centre: *kommunal dagpleje* - centre de îngrijire de zi de tip familial; centre bazate pe îngrijirea de zi sau creșe numite *Vuggestuer*-crèche; grădinițe – *bornehaver* și un fel de afterschool- *fritidshjem* sau *SFO*.

Unele centre primesc copii după 6 luni și până la vârsta de 3 ani, altele până în clasa I, adică copii de până la 6 ani, altele sunt mixte (s.n. centre integrate – *aldersintegrerede institutioner* care pot avea simultan și copii mici, și copii mai mari, de până la 14 ani).

70 % dintre aceste instituții sunt deschise de serviciile comunitare, restul sunt alte instituții particulare nonprofit sau cu profit.

Rate de acces la aceste servicii: 0-1 an: 12%; 1-2 ani: 83%; 3-5 ani: 94% (date din 2004).

I. Domenii/arii de formare

A. Nivel și durata studiilor

Pentru formarea teoretică, pedagogii trebuie să urmeze *University College*, nivel ISCED 5 (adică nivel licență, 3 ani jumate), 210 ECTS.

Profesorii pedagogi

În statisticile din 2006 era menționată următoarea distribuție: 93% persoane de gen feminin (alte studii indică procent mai ridicat, respectiv 95% persoane de gen feminin), 65% cu licență (de nivel universitar, așa cum au și profesorii de învățământ primar) și restul de 35% au un curs specific, de scurtă durată, pentru profesia de asistent pedagog.

În 2006 erau înregistrați aproximativ 60.000 de profesori pentru ECEC. De aici se poate deduce interesul din ce în ce mai mare pentru această activitate.

B. Formare teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

Intrarea în *University College* se face pe baza unor examinări după liceu, accesul fiind posibil numai pentru cei care au avut cele mai bune rezultate, respectiv primii 35% dintre elevi, ca rezultate (cei care obțin quota 1 în urma examinării HF pentru filiera teoretică, HH pentru vocațional, HTX-filiera tehnică superioară sau Hf special - pentru refugiați).

Până în 2008 erau 32 de colegii separate care ofereau astfel de pregătire, care mai apoi au fuzionat în 8 centre - instituții independente aflate sub administrație publică.

Există două rute: 4 ani pentru profesorii de învățământ primar și 3,5 ani pentru profesorii pedagogi pentru preșcolari.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

Înainte de 2007, partea teoretică consta în următoarele discipline sau teme:

30% teoria educației și psihologie;

20% teme sociale și de sănătate;

40% teme de cultură sau activități: daneză, muzică, exerciții fizice, teme de workshop, drama și științe naturale;

10% comunicare, organizare și management.

După 2007, cf. legislației în uz, curriculumul de formare, partea teoretică cuprinde următoarele arii (cu un număr de 136 ECTS):

- Educație teoretică în pedagogie și practică.
- Daneză, cultură și comunicare.
- Individ, instituție și societate.
- La alegere: sănătate, corp și exercițiu, expresie, muzică și dramă; arte și lucru manual, științe și tehnologie.
- Loc de muncă(plasament).
- Specializare la alegere: copii și tineri; persoane cu dizabilități; persoane cu probleme sociale.

C. Stagii de practică

Înainte de 2007, programul de studiu pentru educator era de 3 ani și jumătate, prevedea și stagii de practică de 13 săptămâni. După 2007 a intrat în vigoare o nouă lege referitoare la curriculum

de formare, care prevede aproximativ 3 perioade de practică pentru formare, în mai multe etape (de câte 10 săptămâni de practică din program) și care să fie în total 64 de săptămâni de practică (74 ECTS) pe tot parcursul specializării.

La sfârșitul acestor cursuri de formare, fiecare cursant trebuie să pregătească o lucrare de dizertație.

Alte persoane care lucrează cu copiii:

Asistenții pedagogici: Sunt cei cu pregătire incompletă, care deja lucrează în centrele de îngrijire a copiilor; accesul la această meserie este posibilă după vârsta de 16 ani.

Pentru cei care obțin *quota 2* (la examenul de final de liceu) sunt propuse o varietate de rute alternative: training ca **asistent social și de sănătate**, rută de calificare de bază (prescurtat PGU) pentru **asistenți pedagogici** sau **asistenți de îngrijire** etc., iar examinările sunt din 4 teme: daneză, engleză, studii sociale și un domeniu opțional.

II. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

Există programe part-time pentru cei care au minim 5 ani experiență în educație sau similar; nu includ stadii de practică plătite, dar sunt identice cu programul de studiu obișnuit.

Pentru asistenți pedagogi există cursuri scurte, de 18 luni, în filiera de educație vocațională.

III. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

În 2006 erau înscriși peste 300.000 de copii în 6000 de centre de zi, fiind constatat, în medie, un raport de 1 profesor la 8 copii.

Rapoarte pe tipuri de centre, date din 2003: *Vuggestuer*-crèche (0-2 ani), media este de 3,3 copii la un educador (3,3/1); *grădiniță* (3-5 ani), 7,2/1; facilități integrate (0-9 sau 0-13 ani), 6/1; *fritidshjem* sau *SPO* (pentru 6-9 ani) 9.7/1 și 13.7/1; centre speciale de îngrijire 1,4/1.

IV. Atribuții și competențe generale (fișa postului)

Nu există profil de competențe național pentru nici unul dintre tipurile de personal care lucrează cu copiii mai mici de 6 ani, dar există profil național de training adresat pedagogului pentru 0-6 ani.

În ceea ce privește definirea competențelor profesorilor pentru 0-6 ani, în *Early Childhood Education and Care Policy in Denmark – Background Report* (2000, pag 44-45) se specifică următoarele deprinderi și competențe necesare: abilitatea de a și asuma responsabilități pentru învățarea sa, de a lua decizii pe baza discuțiilor cu alții, să fie capabil să se exprime intelectual și

emoțional, verbal și estetic, abilitatea de a-și asuma poziția de lider și de a lua inițiative, de a acționa flexibil, într-o manieră creativă, dovedind înțelegerea situațiilor și respect pentru oameni, de a se descurca în situații haotice etc.

• **Ce se urmărește în Danemarca prin educarea acestor copii?**

Legea cu privire la Curriculum de Pedagogie a intrat în vigoare pe 1 august 2004 și se aplică la toate centrele de îngrijire a copilului pentru categoria de vârstă 0 - 6 ani. Scopul curriculumului comun pentru acest segment de vârstă este, ca în instituțiile acestea, copiii să învețe prin experiențe spontane și prin joc, dezvoltându-și astfel potențialul și competențele lor.

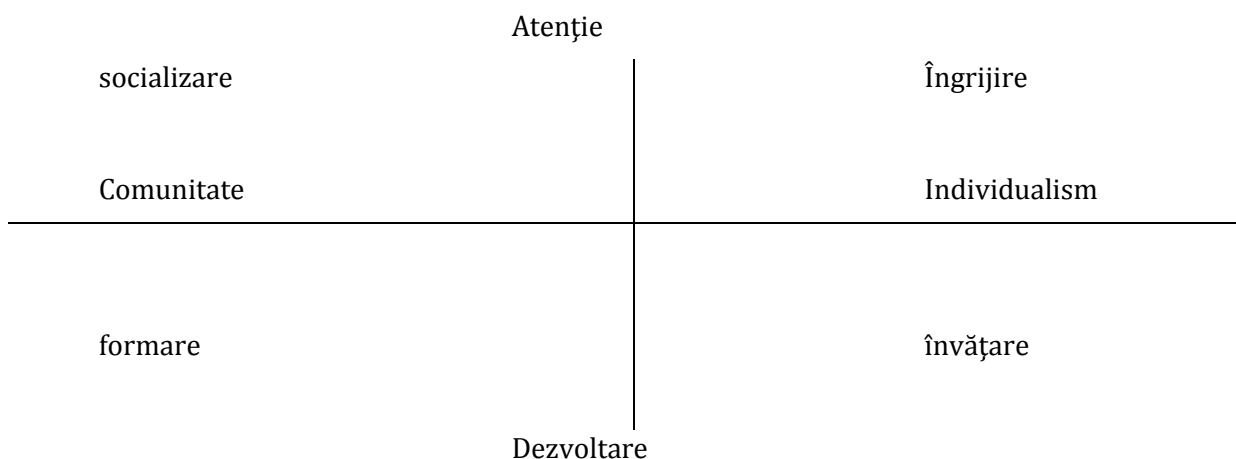
Oferta curriculară conține următoarele șase teme: dezvoltarea holistică a copiilor; competențe sociale; limbă (comunicare); corp și mișcare; natură și fenomenele naturale; expresiile și valorile culturale. În ceea ce privește instituțiile integrate (de exemplu, case de copii) care au și copii mai mari, este prevăzut curriculum pentru toate categoriile de copii.

• **Modelul danez pentru sarcinile pedagogice utilizat în centrele de zi de îngrijire a copiilor**

Modelul este constituit din 4 noțiuni de bază (atenție, dezvoltare, comunitate și individualism) și din 4 arii centrale care sunt descrise ca sarcini pedagogice (socializare pentru și în comunități, formare pentru cetățenie și democrație, îngrijire/a avea grijă de..., învățare/dezvoltarea unor deprinderi individuale).

Cerințele care apar în documente sunt de asigurare:

- a contactului emoțional și a interacțiunii sociale;
- a stării de bine a copiilor, din punct de vedere fizic;
- a unei atitudini de interes și implicare , ca și pedagog, în ceea ce îi interesează pe copii.

V. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

În Danemarca există tradiție în ceea ce privește formarea educatorilor, iar nivelul de studii este unul mai ridicat, pentru educator-puericultor existând deja formări de nivel universitar pe scară largă. În România statutul acestei meserii este încă incert. După 1990, datorită schimbărilor din legislație, creșele aveau ca personal numai infirmiere și asistente specializate, personal medical și atât. Recent s-a pus problema formării unor educatori pentru acest nivel. În 2008, în COR, a fost introdus standardul ocupațional de educator-puericultor, în care sunt specificate, în partea de introducere, activitățile principale (care sunt asemănătoare celor din Danemarca): „realizarea asistenței familiei și a copilului, favorizarea dezvoltării globale, integrate a copilului, monitorizarea dezvoltării copilului, planificarea activității, menținerea integrității și siguranței copiilor și gestionarea actelor și documentelor”. La final sunt precizate condițiile de admitere la cursul respectiv: diploma de BAC.

VI. Formarea continuă

În ceea ce privește formarea continuă a profesorilor, există un număr de zile pe an destinate pregătirii continue și dezvoltării profesionale (o medie de 2 zile pentru profesori și 15 zile pentru directori). Programul de lucru este pentru acest nivel de învățământ de 30 de ore săptămânal, comparativ cu programul pentru profesorii de nivel primar, care este de 18 ore.

Conform datelor EACEA 2011, formarea continuă nu este obligatorie în Danemarca, dar de ea depinde evoluția în carieră și posibilitatea de a lucra cu copiii mai mari.

2.5. FRANȚA

I. Sistemul de educație timpurie

În Franța, educația antepreșcolară nu se situează decât parțial sub egida Ministerului Educației Naționale, și anume numai odată cu intrarea copilului în sistemul de învățământ, a cărui primă treaptă (CITE 0), este grădinița ("*l'école maternelle*").

Educația timpurie se realizează după un **modelul diferențiat** (sau **mixt**), caracterizat de existența a două tipuri de structuri distincte și juxtapuse, guvernate de ministere diferite. Ele sunt organizate după criteriul vârstei: de la naștere la 2/3 ani, pe de o parte, și de la 2/3 ani până la 6 ani, pe de altă parte.

Până la 2/3 ani, copiii pot fi încredințați unor servicii de asistență și îngrijire, publice sau private, care țin de Ministerul Afacerilor Sociale și al Sănătății; de la 2/3 ani ei au dreptul să frecventeze grădinița, care este integrată în sistemul educativ francez, aflându-se astfel sub deplina responsabilitate a Ministerului Educației Naționale.

În fapt, școlarizarea la 2 ani rămâne mai mult un deziderat, procentul copiilor aflați în această situație fiind actualmente – în raport cu rata celor înscriși într-o instituție de îngrijire colectivă – foarte scăzut și într-o continuă scădere (11,6% în 2011, față de 20,9% în 2007). Această scădere este determinată de numărul insuficient de locuri în grădinițe, precum și de noile reglementări legislative care acordă prioritate copiilor din zonele defavorizate, în vederea reducerii inegalităților. Școlarizarea sub vârsta de 3 ani nu este deci o obligație a educației naționale, obiectivul ei principal fiind prevenirea dificultăților școlare ale copiilor proveniți din medii sociale defavorizate.

Există, în schimb, o rețea bine articulată de servicii de asistență și îngrijire pentru copiii de 0 - 3 ani, care nu face parte din sistemul educativ național. Cei mai mulți copii din această categorie de vârstă sunt înscriși în **structuri de gardă numite colective**, create și administrate, în general, de colectivitățile teritoriale sau de asociații și organisme nonprofit.

În afară de funcțiile de supraveghere și îngrijire, este recunoscută din ce în ce mai mult misiunea educativă a acestor servicii, exercitată de profesioniști, care sunt organizați într-o **echipă pluridisciplinară**, alcătuită din: educatori pentru ET, auxiliari de puericultură, psihologi, personal sanitar și coordonată de o infirmieră puericultoare, de un educador pentru ET sau de un medic. Aceștia sunt remunerați de colectivitatea locală sau de un organism privat.

Fiecare structură și serviciu își elaborează propriul proiect educativ și alege metodele pedagogice și materialele pentru aplicarea sa, în respectul normelor sanitare stabilite la nivel național.

Nu există recomandări naționale privind abordarea pedagogică de adoptat; în cele mai multe cazuri, acestea sunt abordări tradiționale.

Creșele colective, publice sau private, care oferă accesul cel mai larg din punctul de vedere al numărului de locuri, primesc copii între 2 luni și jumătate și 3 ani, repartizați după vârstă și nivelul de dezvoltare.

II. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Educatorul pentru educația timpurie (ETE)

- **Ministerul tutelar:** Ministerul Afacerilor Sociale și al Sănătății
- **Natura diplomei:** Diplomă națională sau diplomă de stat
- **Durata formării:** 3 ani
- **Nivelul de studii terminal:** bac + 3

B. Formare teoretică

a. Unele filiere mai importante; tipuri de instituții (publice și/sau private) care furnizează servicii de formare

- **Accesul la formare**

Pentru a deveni educator pentru ET, este necesară obținerea Diplomei de Stat de educator pentru educația timpurie (*Diplôme d'État d'éducateur de jeunes enfants*, DEEJE), eliberată sub tutela Ministerului Afacerilor Sociale și al Sănătății. DEEJE, definită în Codul acțiunii sociale și al familiilor și detaliată prin Decizia din 16 noiembrie 2005, este o diplomă profesională de nivelul III (secundar superior).

Pregătirea pentru DEEJE durează 3 ani și se realizează în școli și centre de formare acreditate de același minister. Admiterea în aceste școli se face prin concurs, la care au dreptul să participe:

- absolvenții de bacalaureat – de obicei BATEC ST2S (Științe și tehnologii în domeniul sănătății și social), BAC ES (economic și social) – sau titularii unei diplome echivalente;
- titularii unei diplome de acces la studii universitare;
- titularii diplomei profesionale de auxiliar de puericultură (DEAP - *Diplôme d'État d'auxiliaire de puériculture*), ai certificatului de aptitudini profesionale «copilăria mică» (CAP *petite enfance*), ai certificatului de aptitudini pentru funcțiile de ajutor medico-psihologic sau ai diplomei de stat de auxiliar în domeniul vieții sociale – în toate aceste cazuri fiind necesară o experiență profesională de 3 ani cu copiii de vârstă mică.

Brevetul de aptitudini pentru funcții de animator (BAFA), ca și o anumită experiență cu copiii din această categorie de vârstă, sunt recomandate.

Candidații care nu au niciuna dintre aceste diplome, se pot prezenta totuși la concurs, cu condiția să fi reușit anterior la un examen de nivel organizat de Direcția regională a Tineretului, Sporturilor și Coeziunii sociale (*Direction régionale de la Jeunesse, des Sports et de la Cohésion sociale* - DRJSCS).

• Căi de formare

Există mai multe modalități de pregătire pentru DEEJ, concepute astfel încât să răspundă unor situații diferite ale persoanelor interesate:

1. **Calea directă de formare inițială:** reprezintă o formare de 3 ani, *full time*, care alternează cursurile teoretice și stagiile practice și care este adresată exclusiv celor care au statutul de studenți, neangajați profesional și nesalarizați.

2. **Calea directă de formare «profesională»:** este o formare *full time*, alternând cursurile și stagiile, pentru salariați, în cadrul formării profesionale. Finanțarea cade în sarcina angajatorului sau a unui organism de finanțare pentru formarea profesională.

3. **Formarea cu «menținerea în activitate»:** este o formare în alternanță, cursuri și două stagii în afara locului de muncă pentru salariați, în cadrul formării profesionale. Finanțarea rămâne în sarcina angajatorului sau a unui organism de finanțare pentru formarea profesională.

4. **Formarea în contract de calificare** (*contrat d'apprentissage*): este o formare în alternanță, cursuri și două stagii în afara locului de muncă pentru persoanele care au încheiat cu un angajator (privat sau public) un contract de **calificare** (*contrat d'apprentissage*). Candidatul trebuie, în acest caz, să găsească el însuși un angajator.

b. Curriculum minim obligatoriu: discipline/domenii și timp alocat

c. Formare practică

Conform articolului 4 al Deciziei din 16 nov. 2005 referitoare la Diploma de Stat pentru profesia de educator pentru ET, formarea durează 3600 de ore, repartizate fie în manieră continuă, timp de 3 ani, fie discontinuu, în cadrul unui parcurs individualizat bazat pe un contract individual - între un centru de formare și cursant/stagiar sau/și, acolo unde este cazul, angajatorul său: 1500 de ore de formare teoretică și 2100 de ore (15 luni) de stagii practice.

Începând din septembrie 2013, pregătirea pentru obținerea DEEJ se aliniază sistemului european, facilitându-se astfel mobilitatea și recunoașterea competențelor în cadrul comunității europene.

Formarea este organizată în module, valorizate în credite europene și repartizate pe 6 semestre. Pe parcursul ei, fiecare semestru trebuie validat, iar cursanții vor trebui să obțină în total 180 de

credite europene (ECTS): 30 de credite pentru fiecare semestru, ultimul semestru fiind valorizat prin reușita la probele de certificare.

Arhitectura generală a formării, care decurge din referențialul profesional, este structurată în 4 domenii de competențe (DC), cărora le sunt asociate 4 domenii de certificare.

Primele două domenii de formare reprezintă «**competențele soclu**», aflate în centrul profesiei de educator pentru educația timpurie:

- **DC 1:** Asistență și sprijin acordate copilului și familiei.
- **DC 2:** Acțiune educativă axată pe copilul de vârstă mică.

Alte două domenii de competențe complementare grupează **competențele «transferabile»**, comune și altor diplome de asistent social de nivel III, indiferent de câmpul de activitate.

- **DC 3:** Comunicare profesională.
- **DC 4:** Dinamici instituționale, inter-instituționale și parteneriale.

Această formulă de pregătire urmărește astfel să faciliteze **transversalitatea** și trecerea de la un parcurs de formare la altul, prin intermediul sistemului de validare și echivalare de competențe.

Fiecărui dintre aceste domenii de competențe îi corespunde un domeniu de formare, cuprinzând perioade de formare teoretică și perioade de formare practică, principiul alternanței între teorie și practică fiind chiar fundamentul demersului de profesionalizare. (v. mai jos Maquette Nationale).

III. Rute alternative și dispense de formare. Supliment de formare pentru meseria de educator-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educator în creșă

O modalitate specială de acces la DEEJ, care permite obținerea sa integral sau parțial, constă în **validarea competențelor dobândite prin experiență** (VAE - *Validation des Acquis de l'Expérience*). În acest caz, candidații trebuie să justifice competențele profesionale dobândite prin exercitarea unei activități profesionale, de 3 ani, salariate, nesalariate sau benevole, în raport direct cu diploma. Raportul direct cu diploma este stabilit atunci când candidatul poate certifica cel puțin două din activitățile incluse în referențialul profesional din Decizia din 16 nov. 2005:

- elaborarea și aplicarea proiectului educativ pentru copilul mic;
- elaborarea și aplicarea proiectului educativ în cooperare cu părinții;
- conceperea și coordonarea acțiunii educative în cadrul unei echipe pluridisciplinare.

• **Dispense de formare**

Articolul 8 al Deciziei din 16 nov. 2005 referitoare la Diploma de Stat pentru profesia de EET stabilește condițiile necesare pentru ca anumite categorii de candidați să obțină, la cerere, o reducere a duratei de formare, în limitele maximele de:

a) O treime din durata formării pentru candidații:

- titulari ai unei diplome certificând cel puțin 2 ani de studii încheiate după bacalaureat;
- titulari ai certificatului de aptitudini pentru funcția de monitor-educator;
- titulari ai diplomei de stat de tehnician în domeniul intervenției sociale și familiale;
- titulari ai diplomei profesionale de auxiliar de puericultură.

b) Două treimi din durata formării pentru:

- titularii unei licențe sau ai unui titlu echivalent;
- titularii unei diplome universitare de tehnologie – mențiunea cariere sociale;
- titularii diplomei de stat de infirmieră sau de puericultoare.

Studentii care beneficiază de o dispensă de formare, fie din cauză că dețin o diplomă ce prevede asemenea dispense, fie ca urmare a unei validări parțiale prin VAE, beneficiază de creditele corespunzătoare domeniului/domeniilor de competențe validat/validate astfel. În mod similar, dispensele de formare vor atrage dispense în privința modulelor, cu acordarea creditelor corespunzătoare.

IV. Numărul de copii ce revin la un educator-puericultor sau auxiliar de puericultură

Un educator-puericultor sau auxiliar de puericultură are în grijă 5 copii – în cazul celor care încă nu merg – sau 8 copii care pot să meargă (copii de 1 sau 2 ani).

VI. Atribuții și competențe generale

Educatorul pentru educația timpurie (ET) favorizează dezvoltarea copiilor cu vârsta între 0 și 7 ani. Prin intermediul unor activități mai mult sau mai puțin dirijate, el îi sensibilizează pe copii față de regulile vieții de grup, jucând astfel un rol crucial atât în dezvoltarea, cât și în socializarea acestora. El lucrează, în principal, în instituțiile de gardă colective și în toate structurile de asistență pentru copilăria mică (creșe, centre de zi), ca și în spitale și în unitățile de asistență și îngrijire destinate copiilor cu handicap sau cu probleme sociale.

În referențialul profesional – din anexa 1 a Deciziei din 16 noiembrie 2005 – educatorul pentru ET este definit ca un **asistent social specializat în copilăria mică**, ale cărui funcții se situează la trei niveluri: educație, prevenție, coordonare.

- **Susținerea globală a copilului de vârstă mică în strânsă legătură cu familia sa:** educatorul este agentul socializării copilului în afara contextului familial, dar în legătură cu mediul social și cultural al familiei.

- **O poziție particulară în câmpul activității de asistență socială:** specialist în copilăria mică, el are misiunea de a-și adapta intervențiile la specificul populației, de a preveni excluderea și diferitele tipuri de inadaptação socio-medico-psihologice. El va crea un mediu favorabil relațiilor sociale și-i va acompania pe părinți în funcția lor parentală.

- **O funcție de expertiză educativă și socială în domeniul micii copilării:** el este actorul politicilor sociale și teritoriale. El are rolul de a identifica și formula nevoile locale și modalitățile de asistență, de a face propuneri în acest sens, de a dezvolta parteneriatele locale, de a supraveghea adecvarea dintre politicile sociale și punerea lor în practică într-un mediu în continuă evoluție.

VI. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- În raport cu sistemul de formare din România, cel francez dispune de căi/filiiere de formare diversificate și solide funcțional, verificate în timp, acestea având tangență inclusiv cu *rutele alternative* de formare inițială.

- Există asemănări între cele două sisteme în privința obiectelor de studiu, cu specificarea că organizarea curriculară este, în Franța, mai aproape de proiectarea curriculumului integrat și de cea a competențelor transversale.

- Deși sistemele de formare inițială privind domeniul educației timpurii din cele două țări s-au adaptat, la nivelul documentelor reglatoare, cerințelor europene, ambele rămân într-o oarecare măsură tributare propriului trecut, dominat de funcția asistențială a educatorului de creșă, sub cele două ipostaze: asistență socială și socializare (în Franța), respectiv asistență preponderent de tip medical și paramedical (în România).

VII. Concluzii

În concluzie, modelul francez de ET este modelul mixt, majoritar în Europa; el implică o diferențiere netă – la nivelul guvernării ministeriale, al instituțiilor de educație, ca și al filierelor de formare a personalului educativ – între două paliere de vârstă: antepreșcolară (0–3 ani) și preprimară (2/3–6 ani). O noutate față de celelalte țări europene o constituie inițiativa Franței (și a Belgiei, Comunitatea franceză) de a extinde școlarizarea spre vârsta de 2 ani (2 ani și jumătate în Belgia). Oferta redusă de locuri în grădinițe și faptul că sunt admiși prioritar copiii de 3–5 ani, precum și cei din zonele defavorizate fac ca procentul celor înscriși la grădiniță înainte de 3 ani să fie foarte slab reprezentat – prognozele indicând în continuare o tendință accentuată de scădere.

În practică, majoritatea copiilor sub 3 ani, atunci când nu rămân acasă, în grija mamei, a unui alt membru din familie sau a unei bone (situații care întrunesc cea mai mare frecvență), sunt încredințați unei instituții din rețeaua serviciilor de asistență și îngrijire colectivă (în principal unei creșe), instituții care nu intră în sfera de activitate a Ministerului Educației Naționale.

2.6. BELGIA (comunitatea franceză)

I. Sistemul de educație timpurie

Ca și în Franța, în Comunitatea franceză din Belgia educația timpurie se realizează în cadrul unui **sistem mixt**, divizat, în funcție de vârstă, în două tipuri de structuri distincte: pe de o parte, îngrijirea și asistența acordate copiilor de 0-3/6 ani, pe de altă, începând cu vârsta de 2 ani și 6 luni, educația în cadrul grădiniței (*l'école maternelle*) aparținând sistemului de învățământ.

În serviciile de asistență și îngrijire activează diverse categorii profesionale din sectorul sanitar sau social, pe când în grădinițe cei care se ocupă de copii sunt profesori pentru învățământul preșcolar.

În Belgia francofonă, ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance) este organismul public de referință pentru toate chestiunile și politicile relative la vârsta copilăriei, incluzând aici protecția mamei și a copilului, asistența medico-socială acordată viitoarei mame și copilului, asistența și îngrijirea copilului sub 12 ani în afara mediului familial, sprijinul pentru parentalitate.

Sectorul de îngrijire și asistență pentru copiii mai mici de 3 ani este și el puternic reglementat: toate structurile aparținând acestui sector necesită obținerea autorizației din partea ONE, proiectele unităților respective trebuind să îndeplinească exigențele *Codului de calitate a asistenței* din 2003.

Există două mai categorii de unități de îngrijire și asistență pentru copiii sub 3 ani: de tip colectiv și de tip familial – fiecare categorie putând fi sau nu subvenționată de ONE:

	Subvenționate de ONE	Nesubvenționate de ONE
Unități de tip colectiv	Creșe, case comunale de asistență și îngrijire etc.	Case de copii și alte instituții de asistență
Unități de tip familial	Asistență acordată de o îngrijitoare pe baza unei convenții	Asistență acordată de o îngrijitoare autonomă

În unitățile de tip colectiv, personalul care are în îngrijire copii sub 3 ani, este alcătuit în principal din puericultori/puericulatoare (termen echivalent în Belgia celui de auxiliar de puericultură din Franța); ei lucrează, de obicei, în cadrul unei echipe pluridisciplinare incluzând personal medical, paramedical, educativ și social, sub coordonarea unui director.

Profesia se exercită în principal în structurile colective de asistență și îngrijire a copiilor: creșe, creșe parentale, case de copii, centre de zi etc. De asemenea, puericultorul poate să lucreze în centre pentru copiii cu nevoi speciale (pepiniere, instituții pentru copiii cu handicap), în mediul spitalicesc

(servicii de maternitate, de pediatrie, neonatologie etc.), în învățământul fundamental ca ajutor al institutorilor preșcolari, precum și în structurile de asistență extrașcolară. Puericultorul lucrează uneori la domiciliul părinților, la reîntoarcerea mamei de la maternitate, ca ajutor în cazul nașterilor multiple sau în situația copiilor bolnavi.

II. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

În unitățile de asistență, personalul principal, cel în grija căruia sunt copiii (este cazul puericultorilor), are o pregătire de nivel secundar superior, ISCED 3; în echipa pluridisciplinară există însă și profesioniști cu o pregătire de nivel ISCED 4 sau ISCED 5: asistent(ă) social(ă) cu studii superioare sau asistent(ă) specializat(ă) în sănătatea comunitară, logoped ș.a.

La nivelul grădiniței, profesorii pentru învățământul preprimar, care preiau copii între 2 ani și 6 luni și 6 ani, trebuie să fie absolvenți ai învățământului superior de tip scurt, în secțiunea normală preșcolară, organizat într-un ciclu de 3 ani (ISCED 5).

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

Diploma de puericultor nu se obține decât în cadrul învățământului secundar profesional de zi. Studiile sunt organizate pe o durată de 3 ani, incluzând anii 5 și 6, urmați de un al 7-lea an având opțiunea de bază Puericultură.

Există două căi ce permit accesul în anul 7 – a cărui absolvire atestă formarea ca puericultor:

- fie după absolvirea anilor 5 și 6 din învățământul tehnic de calificare cu opțiunea *Aspirant-e nursing*;
- fie după absolvirea anilor 5 și 6 din învățământul profesional cu opțiunea *Puericultură*.

Prezența simultană a celor două filiere este posibilă în cadrul aceleiași instituții de învățământ.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

Programul de studii de 3 ani include cel puțin:

- 1000 de perioade de cursuri generale, speciale și filosofice;
- 1700 de perioade de cursuri de cursuri tehnice și de practică profesională (a se vedea cele două

Anexe / Tabele de la sfârșitul studiului).

Conținutul cursurilor vizează ansamblul competențelor prevăzute în profilul de formare pentru profesia de puericultoare, profil care se bazează pe 6 funcții:

1. Educarea și socializarea copilului.
2. Funcția de îngrijire și sănătate, de prevenție medicală.
3. Organizare și planificare.
4. Gestiune și administrare.
5. Funcția socială și de comunicare.
6. Deontologie.

Fiecare dintre aceste funcții corespunde unor activități, care sunt ele însele traduse în competențe și în indicatori ai gradului în care acestea sunt stăpânite de elevi. Astfel, de exemplu, funcția «*educarea și socializarea copilului*» implică mai multe activități, între care deosebit de importantă este «*integrarea copilului în grup*», activitate ce presupune, printre alte competențe, pe aceea de «*a crea un climat ce permite și favorizează interacțiunile, comunicarea și cooperarea între copii.*» Indicatorul dobândirii acestei competențe este următorul: «*Elevul reperează interacțiunile de tip cooperant și le valorizează, respectând în același timp nevoile copiilor privind activitățile individuale.*».

C. Stagii de practică

Acestea sunt definite ca reprezentând voletul de formare care, complementar formării teoretice și practice realizate în școală, le permite elevilor să-și exercite, să-și dezvolte și să stăpânească ansamblul competențelor prevăzute în profilul de formare pentru puericultor/puericultoare, în cadrul unei instituții.

Condițiile de validitate, precum și repartizarea stagiilor sunt fixate de ministrul care are în responsabilitatea sa învățământul secundar.

Stagiile sunt organizate în instituții situate pe teritoriul Belgiei, sau, cu derogare din partea ministrului ori a unui delegat al său, în străinătate; aceste instituții trebuie să dispună de resursele clinice, sociale, etice și psihopedagogice necesare formării tehnice, psihologice, morale și sociale a elevilor și să fie acreditate de autoritatea competentă.

Coordonarea stagiilor, controlul științific și organizarea pedagogică a conținutului practicii profesionale, precum și legătura dintre profesorii răspunzători de stagii și instituțiile în care se desfășoară activitatea sunt asigurate de un asistent/o asistentă medical(ă) cu pregătire superioară (*infirmière gradué(e)*) sau de o moașă.

Supravegherea stagiilor cade în sarcina unui profesor responsabil de stagii, care deține o calificare corespunzătoare obiectivelor urmărite de fiecare stagiu în parte. El le oferă elevilor sprijin pedagogic individual și, în colaborare cu personalul instituției unde se desfășoară practica, conduce activitatea de evaluare.

La finalul fiecărui stagi, elevii redactează cel puțin un raport, în măsură să probeze achizițiile progresive în demersul de observare, analiză și adaptare, raport constituind, în același timp, o dovadă că stagiul respectiv a fost îndeplinit.

Stagiarii trebuie să aibă posibilitatea să execute sarcini pe măsura nivelului lor de competențe și în conformitate cu activitățile prevăzute în profilul de formare. În niciun caz ei singuri nu vor putea lua în îngrijire un grup de copii, aceasta constituind o responsabilitate pe care nu și-o pot asuma decât sub îndrumarea unor profesioniști din interiorul instituției.

Pe parcursul celor 3 ani, 100 de perioade pot fi consacrate unor seminarii și vizite de studiu.

Reușita la stagiile de formare este o condiție strict necesară, în toți cei trei ani, pentru ca elevul să poată trece clasa; ea este, de asemenea, importantă în aprecierea generală a calificării (finalizată cu CEES - Certificat d'Enseignement Secondaire Supérieur, corespunzător bacalaureatului în Franța).

D. Admiterea la probele de calificare

Admiterea la probele de calificare pentru profesia puericultor/puericultrice necesită efectuarea cu succes de către elevi a unor stagii implicând un minimum de 1000 de perioade de câte 50 de minute, dintre care cel puțin:

- 400 de perioade de câte 50 de minute în anul 7 de studii în cadrul opțiunii de bază «puericultură» ;
- 500 de perioade de câte 50 de minute în anul 7 de studii în cadrul opțiunii de bază «aspirant/aspirante en nursing».

E. Certificatul de calificare în puericultură

Acesta este omologat de Comunitatea franceză și este obținut la finalul anului 7 profesional «puericultrice/puericultrice» de către elevii care îndeplinesc următoarele condiții:

- au trecut cu succes o probă de calificare – care verifică dobândirea și integrarea în practică a competențelor relative la funcția de puericultor;
- sunt titulari ai certificatului de învățământ secundar superior.

Juriul însărcinat cu eliberarea acestui certificat cuprinde cel puțin un asistent / o asistentă medical(ă), membru al personalului didactic și un membru al personalului didactic responsabil de formarea în psihopedagogie. De asemenea, responsabilul de stagi face parte automat din acest juriu.

Diplomele obținute în Belgia francofonă sunt recunoscute și în celelalte două comunități (flamandă și germanofonă), reciproca fiind și ea valabilă.

III. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

Titlul de puericultor/puericultoare nu se obține decât în cadrul învățământului secundar superior de zi, după absolvirea anului 7 profesional cu opțiunea de bază Puericultură.

Există totuși unele calificări recunoscute care pot înlocui certificatul de puericultor pentru persoanele doritoare să lucreze într-o unitate de asistență și îngrijire.

Cu condiția ca cel puțin jumătate din personalul de asistență și îngrijire să dețină diploma de puericultor/puericultoare, sunt recunoscute și alte diplome: de exemplu, diplomele asimilate, obținute în cadrul învățământului secundar de zi (agent de educație, aspirant en nursing, educador) sau în cadrul învățământului de promovare socială (educador specializat în sprijin psihopedagogic pentru persoane cu probleme speciale ș.a.); de asemenea sunt valabile unele diplome certificând o formare psihopedagogică în cadrul unei școli de nivel superior sau a unei universități (bacalaureat în științele educației, licențiat în logopedie, institutor preșcolar).

Toate aceste calificări acordă posesorilor dreptul de a lucra într-o unitate de îngrijire și asistență, însă *ele nu conferă titlul de puericultor, nefiind echivalente diplomei respective.*

În creșele parentale, atât părinții, cât și îngrijitoarele maternale care asigură asistența – atunci când nu dețin o diplomă de puericultor sau una dintre cele enumerate mai sus – trebuie să urmeze o **formare inițială accelerată** (un modul de cel puțin 50 de ore organizat de unul dintre organismele de formare recunoscute de guvern).

Formarea vizează, în acest caz, următoarele domenii: dezvoltarea generală a copilului, principiile psihopedagogice ale îngrijirii și asistenței, organizarea asistenței, relațiile cu persoanele care încredințează copilul, gestionarea conflictelor, realizarea unui parteneriat, legislația în vigoare.

Organismele de formare inițială accelerată eliberează atestate persoanelor care își finalizează cu succes pregătirea în domeniu.

IV. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

În structurile colective copilul este inclus într-un grup care cade în grija uneia sau a mai multor puericultoare, în funcție de numărul de copii: se prevede astfel, cel puțin un adult la 6 sau 7 copii.

În structurile de tip familial copilul este primit la domiciliul unei îngrijitoare maternale (*accueillante*) într-un mic grup de copii (maximum 4 pentru o îngrijitoare). Îngrijitoarele maternale pot lucra și câte două, astfel încât pot primi împreună maximum 8 copii.

V. Atribuții și competențe generale

Puericultorul/puericultoarea se ocupă de copiii de 0-3 ani, rolul său fiind în același timp unul paramedical și educativ.

Totuși, atât pregătirea, cât și atribuțiile sale tind să privilegieze primul domeniu, cel legat de îngrijire, igienă și sănătate, care rămân dominante în raport cu misiunea sa pedagogică și educativă. Aceasta din urmă vizează asigurarea unui mediu securizant pentru copil, favorizarea dezvoltării sale psihomotorii și dobândirea autonomiei.

De asemenea, puericultorul are sarcina de a stabili relații de bună colaborare cu părinții și de a-i îndruma și consilia.

În plus, el trebuie să pună în practică proiectul instituțional și, uneori, să participe la elaborarea sa.

Dat fiind că activitatea sa se desfășoară în cadrul unei echipe de profesioniști, el trebuie să comunice informațiile necesare atât colegilor, cât și directorului instituției respective.

Pentru a-și exercita profesia, puericultorul trebuie să prezinte un extras din cazierul său judiciar și un certificat medical prin care să probeze buna sa stare de sănătate fizică și psihică.

Competențe profesionale

Puericultorul trebuie să fie capabil:

- Să lucreze singur și/sau în echipă.
- Să cunoască și să înțeleagă nevoile copiilor și stadiile de dezvoltare în care se află.
- Să aplice normele de securitate, sănătate și igienă pentru a preveni accidentele și îmbolnăvirile, în cazul unor boli contagioase.
- Să recunoască simptomele bolilor și să acorde primele îngrijiri.
- Să organizeze mesele în funcție de vârsta copiilor.
- Să propună jocuri, jucării și activități adecvate vârstei lor.
- Să se exprime clar.
- Să corecteze greșelile și să încurajeze.
- Să conceapă metode și strategii de intervenție adecvate.
- Să-și planifice activitatea, să completeze carnetele de prezență, caietul ONE și caietele secției.
- Să aibă și să-și mențină o bună condiție fizică.
- Să respecte deontologia profesiei și secretul profesional.

Savoir-être

- Să vadă în copil o personalitate deplină.
- Să manifeste curiozitate față de copil și nevoile sale.
- Să se relaționeze bine și ușor cu copiii.

- Să fie dinamic și să reacționeze rapid.
- Să fie disponibil.
- Să dovedească echilibru și rezistență la stres.
- Să fie răbdător, tolerant, îngăduitor.
- Să aibă imaginație și creativitate.
- Să aibă simțul observației, să asculte activ, să fie vigilent.
- Să aibă o atitudine reflexivă și flexibilă în fața situațiilor neașteptate.

VI. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

• În Belgia francofonă, în Franța și România, tipul de structurare a serviciilor de îngrijire și educație este cel juxtapus/diferențiat după tranșe de vârstă. Cu deosebirea că în Belgia și Franța școlaritatea începe la 2 ani și jumătate, respectiv la 2 ani. Oficializarea școlarizării precoce este o variabilă care influențează atribuțiile și profilul de formare a educatorului-puericultor în sens restrictiv.

• În raport cu rolul structurilor de educație antepreșcolară, în Belgia francofonă (ca și în Franța, România sau Marea Britanie) educația – îngrijirea – învățarea, în ciuda declarațiilor de principiu, nu formează lesne un tot unitar (neexistând, ca în țările nordice, o puternică tradiție holistică în privința instituțiilor pre-școlare). De aici o anumită derogare de la logica abordării globale a dezvoltării copilului în favoarea unei logici mai compozite și mai *didactice* (orientată expres după un curriculum școlar); este o logică mai compozită deoarece juxtapune educația, îngrijirea (și protecția) copilului cu pregătirea pentru școlaritate. Competențele formate prin intermediul stagiilor de practică și activităților de laborator sunt astfel tributare unei educații „instituționale”: cadrul instituțional și criteriile de calitate sunt componente-cheie ale jalonării programelor de formare inițială.

VII. Formarea continuă

Toate structurile de asistență și îngrijire asigură formarea continuă a personalului prin înscrierea acestuia la modulele cuprinse într-un program de formare continuă. Acest program este realizat de ONE (Office de la Naissance et de l'Enfance), în parteneriat cu instituțiile de învățământ de zi și/sau cu cele de promovare socială și cu operatorii de formare acreditați de Minister (Ministère de l'Enfance).

Programul este revizuit o dată la 3 ani de către Guvern, la propunerea ONE.

De altfel, ONE coordonează atât formarea continuă a personalului care are în grijă copii de 0-3 ani, cât și pe aceea a profesioniștilor care se ocupă de copiii de 2,5-12 ani.

ONE supraveghează aplicarea programului trienal și subvenționează organismele de formare acreditate; de asemenea, el publică anual două broșuri în care sunt prezentate modulele și acțiunile de formare continuă subvenționate, una destinată celor care lucrează cu copii de 0-3 ani, cealaltă pentru cei din sectorul 2,5-12 ani; aceste broșuri sunt difuzate, la cerere, tuturor celor interesați.

VIII. Concluzii

În Belgia francofonă, educația timpurie este organizată în două tipuri de structuri distincte, în funcție de vârsta copiilor: de îngrijire și asistență, pe de o parte, și, pe de altă parte, de educație preșcolară, în cadrul grădiniței, care este integrată în sistemul de învățământ.

Acesta este, de altfel, modelul cel mai răspândit în Europa.

Organismele de administrare și control, ca și filierele de formare sunt și ele diferite. În privința formării inițiale, există o distanță importantă, din punctul de vedere al nivelului și al orientării, între personalul ce are în grijă copii de 0-3 ani, în unitățile de asistență și îngrijire, și profesorii din învățământul preșcolar. Pentru cei dintâi, formarea se realizează în cadrul învățământului secundar superior profesional (ISCED 3) și se înscrie mai ales într-o logică «paramedicală» sau de îngrijire. Pentru profesorii din învățământul preșcolar este însă necesară o pregătire într-o instituție de învățământ superior (ISCED 5).

2.7. AUSTRIA

I. Istoric. Un nou model de formare al cadrelor didactice

Formarea profesională a pedagogilor care lucrau în grădinițe a început în 1872, având durata de un an. În 1914 formarea s-a prelungit la doi ani, iar instituțiile în cadrul cărora se desfășura se numeau *Instituții de formare pentru educatoare (Bildungsanstalten für Kindergärtnerinnen)*, denumite în zilele noastre *Bundes-Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik*. O reformă a sistemului de învățământ din Austria din 1962 a extins învățământul secundar superior la patru ani, iar în 1985 a fost din nou extins la cinci ani. Ultimele modificări ce marchează sistemul de formare pentru educația timpurie sunt stipulate în *Legea federală privind introducerea unei noi formări pentru pedagogi (Bundesrahmengesetz zur Einführung einer neuen Ausbildung für Pädagoginnen und Pädagogen)*, document apărut în iulie 2013. Noul model de formare a cadrelor didactice din Austria a apărut ca o necesitate de a adapta sistemul de formare la cerințele europene în domeniu și de a adopta modelul Bologna. În 2009 un grup de experți austrieci și internaționali au propus noul model, care a fost dat publicității un an mai târziu și supus dezbaterii publice. În 2011, după definitivarea sa, s-au elaborat și propunerile de implementare ale acestui model, așa cum apar în documentul legislativ din 2013. Câteva puncte de reper importante în noul model de formare a cadrelor didactice sunt:

- Formarea este diferențiată, în funcție de categoria de vârstă a copiilor cu care cadrele didactice urmează să lucreze.
- Programul de licență durează 8 semestre, 240 ECTS.
- Programul de masterat durează 2-3 semestre, 60 – 90 ECTS. El poate fi realizat și prin studii cu frecvență redusă.
- Perioada de stagiatură este de un an, fiind susținută de mentori, din rândul pedagogilor cu experiență. În această perioadă, studenții își pot completa studiile de masters.
- Există programe suplimentare de studiu pentru meseria de cadru didactic, pentru persoane care vin din specialități / profesii conexe și vor să lucreze în învățământ; aceste programe se focusează în principal pe dezvoltarea competențelor pedagogice și pe didactica disciplinei.
- Procedura de admitere și testele de aptitudini sunt stabilite de instituțiile de formare.

II. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Educația timpurie este vizată doar parțial de această nouă lege. Formarea educatoarelor din grădinițe este reglementată aici, nu și cea a personalului care lucrează cu copii mai mici de 3 ani. Acest personal este în continuare format în învățământul secundar superior.

Educația și îngrijirea copiilor de la 0 la 2 / 3 ani în instituții specializate este de dată mai recentă decât cea oferită copiilor în grădinițe (de regulă, cu începere de la 3 ani). Funcțiile și rolurile tradiționale ale familiei s-au păstrat în societatea austriacă, iar părinții – atât mamele, cât și tații – sunt încurajați și susținuți pentru a se îngriji de proprii copii. Instituțiile tip creșă (*Kinderkrippe*) nu reprezintă decât una dintre variantele la care părinții pot apela. Ele se întâlnesc preponderent în mediul urban, nu sunt foarte numeroase și nu asigură locuri suficiente pentru toți copiii din intervalul de vârstă 0 – 3 ani. Există însă și alte opțiuni pe care părinții le au la dispoziție, iar această varietate reprezintă o premisă favorabilă pentru o îngrijire și o educație de bună calitate, marcate de flexibilitate și deschidere spre nevoile celor deserviți.

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere/rute mai importante, tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

Educația timpurie, destinată copiilor care nu au împlinit încă vârsta școlarizării, este realizată de mai multe categorii profesionale. În general, rutele de specializare urmăresc acoperirea nevoilor de formare pentru categorii mai largi de personal – din creșe, grădinițe, cămine, after-school-uri și unități pentru copii cu nevoi speciale – urmărindu-se astfel o mai mare rată de inserție profesională a absolvenților pe piața muncii. Există elemente generale comune în programele de formare, dar și posibilitatea ca, după primii ani de studiu, cursanții se opteze pentru o specializare într-una din direcțiile menționate mai sus.

În Austria există 16 instituții de stat (*Bundes-Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik*) și 13 instituții particulare, recunoscute de stat și afiliate bisericii, care realizează formarea inițială pentru educația timpurie. Aceste instituții sunt de nivel secundar superior și pot fi accesate după împlinirea vârstei de 14 ani, în condițiile absolvirii a 8 ani de școală și a promovării unui test de aptitudini. Cursurile durează 5 ani, iar în urma finalizării cu succes a studiilor, absolvenții dobândesc atât calificarea de pedagog pentru grădiniță, cât și o diplomă de absolvire, ce le permite accesul în

învățământul universitar. Cei care au deja o diplomă de absolvire, ce le permite accesul în învățământul universitar și doresc să lucreze în educația timpurie trebuie să mai urmeze doar doi ani – studii cu frecvență – sau 5, respectiv 6 semestre – studii cu frecvență redusă. Pentru cei care vor să lucreze cu copiii până în 3 ani sau cu școlarii este necesară o specializare suplimentară.

Tabelul următor ilustrează diversele categorii profesionale, cu rutele de formare ce le au de parcurs și cu domeniile de activitate vizate.

Titlatură	Studii	Instituție
Pedagog de grădiniță (Kindergartenpädagogin) Profil: profesionist în domeniul educației timpurii	Ruta 1: Cerințe inițiale: absolvirea a 8 ani de școală și promovarea la testul de aptitudini; Studii profesionale timp de 5 ani în învățământul secundar superior vocațional la colegiul pentru pedagogie preșcolară; Nivel: ISCED 4A Diplomă: <i>Reife- und Diplomprüfungszeugnis der Bildungsanstalt für Kindergartenpädagogik</i> ; Calificare pentru intrarea în învățământul universitar, respectiv calificarea ca pedagog în grădiniță.	Grădiniță Copii între 3 și 6 ani Grupe mixte Copii între 2 și 6 ani sau între 2 și 10 ani (organizate mai ales în grădinițe) Centre pentru copii până în 3 ani / Creșe Copii între 0 și 3 ani
	Ruta 2: Cerințe inițiale: calificarea pentru intrarea în învățământul universitar și promovarea la testul de aptitudini; Studii profesionale timp de 2 ani în învățământul post-secundar vocațional la colegiul pentru pedagogie preșcolară; Nivel: ISCED 4A Diplomă de absolvire și calificare profesională ca pedagog în grădiniță.	
	Notă: Începând din 1999, ambele rute de formare permit specializarea pentru lucrul cu copiii mai mici de trei ani , dacă cursanții urmează modulele de pregătire pentru lucrul cu această categorie de copii. Absolvenții primesc atunci și un supliment la diplomă, pe care este specificată formarea pentru lucrul cu copiii până la 3 ani (<i>Erweiterungsausbildung Früherziehung</i>)	
Pedagog de grădiniță și cămin (Kindergarten- und Hortpädagogin) Profil: profesionist în domeniul educației timpurii și al educației pentru școlari	Ruta 1: Cerințe inițiale: absolvirea a 8 ani de școală și promovarea la testul de aptitudini; Studii profesionale timp de 5 ani în învățământul secundar superior vocațional la colegiul pentru pedagogie preșcolară; în plus, specializarea pentru îngrijirea copiilor școlari; Nivel: ISCED 4A Diplomă: <i>Reife- und Diplomprüfungszeugnis</i>	Îngrijirea copiilor școlari Cămin After-school Copii între 6 și 10 ani Grădiniță Copii între 3 și 6 ani Grupe mixte Copii între 2 și 6 ani sau între 2 și

	<i>für Kindergärten und Horte der Bildungsanstalt für Kindergartenpädagogik;</i> Calificare pentru intrarea în învățământul universitar, respectiv calificarea ca pedagog în grădiniță.	10 ani (organizate mai ales în grădinițe) Centre pentru copii până în 3 ani / Creșe Copii între 0 și 3 ani
	Ruta 2: Cerințe inițiale: absolvirea a 8 ani de școală și promovarea la testul de aptitudini; Studii profesionale timp de 5 ani în învățământul secundar superior vocațional la colegiul pentru pedagogie socială; Nivel: ISCED 4A Calificare pentru intrarea în învățământul universitar, respectiv calificarea ca pedagog în cămin / after-school.	
	Ruta 3: Cerințe inițiale: calificarea pentru intrarea în învățământul universitar și promovarea la testul de aptitudini; Studii profesionale timp de 2 ani în învățământul post-secundar la colegiul pentru pedagogie socială; Nivel: ISCED 4A Calificare profesională ca pedagog în cămin / after-school.	
Pedagog în grădinițe pentru copiii cu nevoi speciale (Sonder- oder Förderkindergarten-pädagogin) Profil: profesionist în domeniul educației timpurii pentru copiii cu nevoi speciale	Cerințe inițiale: calificarea ca pedagog în grădiniță; Studii profesionale: 4 semestre de studii cu frecvență redusă la colegiul vocațional pentru pedagogie preșcolară; Nivel: ISCED 4A Calificare ca pedagog în grădinițe pentru copii cu nevoi speciale.	Grădinițe pentru copii cu nevoi speciale Grupe integrate în grădinițe Intervenție timpurie în familii

b. Curriculum minim obligatoriu

Pe parcursul celor 5 ani de studiu circa 40% dintre discipline sunt de cultură generală, circa 33% sunt de specialitate (pedagogie, didactică, practică pedagogică) și circa 27% țin de domeniul artistic (artă, meșteșuguri, creație). **Materii obligatorii** sunt germana, limba străină, religia, istoria, sociologia, geografia, economia, educația politică, matematica, fizica, chimia, biologia, ecologia, precum și cele care pun bazele teoretice și practice ale viitorului profil ales.

Începând cu al treilea an de studiu din cei cinci, cursanții pot să-și aleagă **specializarea**. Fie se specializează pentru **învățământul preșcolar**, fie urmează niște module suplimentare pentru a lucra cu **școlarii, în afara școlii** sau cu **copiii de până în 3 ani**. Această specializare menționată în final este

de dată mai recentă, iar profilul necesită competențe specifice care vizează următoarele aspecte: elemente de pedagogie, îngrijirea copiilor mici, activități creative (muzică, mișcare, artă, meșteșuguri), abilitatea de a planifica, implementa și evalua procesele de învățare în mod diferențiat și incluziv, activități cu părinții, lucrul în echipă și colaborarea cu specialiști din domeniul medical, cu psihologi și cu specialiști în intervenția timpurie.

Pedagogii din grădinițe se pot specializa după absolvire printr-un curs de 4 semestre (studii cu frecvență redusă) la colegiile pentru pedagogie preșcolară ca **pedagogi pentru copii cu nevoi speciale**. Cursurile se focalizează pe o gamă largă de dizabilități pe care le pot avea copiii mici.

Reglementările de ocupare a posturilor de **directori de grădinițe** sunt diferite în fiecare provincie. În general, însă, funcția de director de grădiniță poate fi ocupată de pedagogii din grădinițe care au o experiență de lucru în domeniu de cel puțin doi ani și jumătate și care au urmat cursuri specifice pentru management instituțional, cu o durată de câteva săptămâni.

C. Stagii de practică

Practica pedagogică se realizează prin vizite de câte o zi, însumând 510 ore și asistență în grădiniță timp de 7 săptămâni legate între ele. Fiecare instituție de formare colaborează cu o serie de grădinițe, iar cursanții sunt îndrumați și susținuți în activitatea lor practică de către directorii de grădiniță cu experiență, calificați pentru supervizarea cursanților.

III. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

- **Persoanele de îngrijire din grupele de copii gestionate de părinți (*Elternverwaltete Kindergruppen*)** urmează de regulă un curs de formare cu durata de 2 ani organizat de **Asociația Federală a Grupelor de Copii Gestionate de Părinți (*Bundesverband Österreichischer Elternverwalteter Kindergruppen*)**. În unele provincii din Austria urmarea cursului de formare este obligatorie. Ea oferă calificarea necesară pentru a lucra în **grupele de copii gestionate de părinți**, deși nu este recunoscută oficial și în mod general. Conținuturile cursului de formare vizează psihologia dezvoltării copilului, pedagogia, dezvoltarea competențelor de comunicare și a abilităților de organizare și practici curente în domeniu.
- **Îngrijitorii din familie (*Tagesmutter / Tagesvater*)**. În funcție de provincia în care își desfășoară activitatea, **îngrijitorilor din familie (*Tagesmutter / Tagesvater*)** li se solicită să

urmeze o formare de 60 până la 460 de ore, în urma căreia primesc un certificat de participare. Aceste activități de formare sunt susținute de diferite instituții particulare și de organizații cu preocupări în domeniu. Formarea trebuie actualizată din timp în timp. Formarea de bază cuprinde informații teoretice și practice privind educația, dezvoltarea și îngrijirea copilului, nutriție și sănătate, legislație, pedagogie, precum și activități bazate pe joc. Nu există statistici clare referitoare la numărul de îngrijitori în familie care au absolvit asemenea programe de formare, și nici la eficiența acestor cursuri.

IV. Număr de copii ce revin la un educator. Tipuri de servicii pentru îngrijirea și educarea copiilor sub 3 ani.

- **Centre pentru copii până în 3 ani / Creșe (Kinderkrippen):** Primesc copii între 0 și 3 ani. În funcție de vârsta copiilor, variază și numărul de copii din grupe: la copiii de sub un an, numărul maxim este de 10 copii, la cei de 1 și 2 ani, numărul maxim este de 15 copii, iar la cei de 3 ani (și peste), numărul maxim este de 25 de copii. De regulă este un raport de 5 copii la un adult, dacă cei mici au până într-un an, 7 copii la un adult, dacă copiii au vârsta de 1 – 2 ani și 1 adult la 12 copii, dacă cei mici au 3 ani. Acest raport se datorează faptului că în afară de educatoare mai există o asistentă de educatoare, care preia o parte din activitatea și responsabilitățile acesteia.
- **Grupe mixte (Altersgemischte Gruppen), organizate în special în grădinițe:** Primesc copii între 2 și 6 ani sau între 2 și 10 ani. În funcție de vârsta copiilor, variază și numărul de copii din grupă.
- **Grupe de copii gestionate de părinți (Elternverwaltete Kindergruppen):** Cuprind copii de vârste diferite, în funcție de nevoile părinților și ale copiilor. În asemenea grupe o persoană de îngrijire (*Betreuerin*) este responsabilă de cel mult 15 copii.
- **Îngrijitori în familie (Tagesmutter / Tagesvater):** Îngrijesc copii de până la 12 ani la ei acasă, mai ales copii de până la 3 ani. Ei sunt liber-profesioniști și trebuie să fie autorizați de autoritățile locale pentru a-și putea oferi serviciile.

V. Competențe generale

Ministerul Federal pentru Învățământ, Artă și Cultură (BMUKK, 2009) a formulat următoarele cerințe generale și competențe, pe care absolvenții acestor filiere să le dobândească pe parcursul studiilor:

- cunoștințe relevante privind cadrul teoretic pedagogic, psihologic și sociologic, referitoare la dezvoltarea timpurie a copilului și practicile curente în domeniu;
- abilitatea de a susține dimensiunea filosofică, etică și religioasă a gândirii copiilor și căutările lor;
- abilitatea de a planifica, implementa și evalua procese ale învățării, vizând învățarea individuală, pe cea desfășurată în diferite grupuri de vârstă și în raport cu obiective educaționale specifice (de exemplu, învățarea interculturală, educația privind diferențele de gen, susținerea copiilor cu nevoi speciale, educația pentru sănătate etc.);
- abilitatea de a acorda părinților și tutorilor copiilor informații și recomandări specifice în diferite situații date;
- cunoștințe relevante privind siguranța, circulația, igiena, echipamentele, primul ajutor;
- competențe privind organizarea și conducerea unităților, ținând cont de aspecte economice și ecologice, făcând uz de resursele tehnice moderne și cunoscând procedurile de asigurare a calității.

VI. Formarea continuă

Formarea continuă variază de la o provincie la alta, atât ca statut, cât și ca durată. În majoritatea regiunilor ea este obligatorie, durează 3 – 5 zile pe an și se realizează sub forma participării la seminarii de 1 – 2 zile, oferite de diferite organizații cu preocupări în îngrijirea și educarea copiilor, dar și de facultățile de profil (*Pädagogische Hochschulen*).

Nu există informații dacă și în ce măsură urmarea programelor de formare continuă conduce la promovarea profesională a celor care le-au absolvit.

VII. Atribuții, statut, promovare profesională, salarizare

Pedagogii din grădiniță (cu sau fără specializarea pentru lucrul cu copiii mai mici de trei ani) sunt responsabili de îngrijirea și educarea celor mici, utilizând **accepțiunea modernă de educație timpurie**. Aceasta implică respectarea unicității copilului și, ca atare, tratarea diferențiată a celor mici; dreptul la șanse egale de dezvoltare a potențialului maxim al copilului; înțelegerea educației ca un proces continuu, ce debutează odată cu venirea copilului pe lume și se desfășoară pe parcursul întregii sale vieți; înțelegerea oricărui act de îngrijire a copilului ca un act implicit de educație etc.

Plata pentru **îngrijitorii din familie** (*Tagesmutter / Tagesvater*) și pentru **îngrijitoarele din grupele de copii gestionate de părinți** este reglementată de standarde naționale privind veniturile de bază pentru populație.

În general, **pedagogii din grădiniță** lucrează **40 de ore**. Timpul de lucru cu copiii variază între 25 și 35 de ore, lăsând un timp de pregătire a activității cu copiii de 5 la 15 ore, în funcție de regiune.

Promovarea profesională în domeniu nu oferă multe oportunități: pedagogii din grădiniță cu o experiență de cel puțin doi ani și jumătate pot aspira la **funcția de director**, pot deveni **supervizori pentru practica pedagogică** (doar în grădinițele care găzduiesc acest tip de activitate), pot susține **cursuri vizând practicile din grădinițe** în instituțiile de formare afiliate sau pot deveni **inspectori pentru educația timpurie**.

Există diferențe de salarizare între profesioniștii din acest domeniu, atât în funcție de regiune, cât și de tipul de grupă în care ei își desfășoară activitatea. Cadrele didactice care lucrează cu copii de sub 6 ani câștigă în medie cu circa 20% mai puțin decât cei care lucrează cu școlarii. **Statutul profesional** al celor implicați în educația timpurie (de la naștere la 6 ani) este mai puțin privilegiat decât al altor categorii de cadre didactice, iar aceste diferențe de statut se percep pe parcursul întregii perioade de școlarizare (cu cât sunt mai mici copiii, cu atât mai puțin privilegiat este statutul cadrelor didactice care lucrează cu ei).

2.8. OLANDA

I. Introducere: sistemul educației timpurii în Olanda

Sistemul de învățământ din Olanda este unul descentralizat și acordă foarte multă libertate părinților și comunității de a înființa școli. Dacă se înregistrează suficienți copii, și cadrele didactice sunt calificate, acestea putând formula clar obiectivele școlii, iar în proximitate nu mai există o școală similară, se poate înființa o școală nouă. Școlile publice și școlile înființate de membrii comunității (de părinți sau de diferite instituții fondatoare, laice sau religioase) sunt finanțate în egală măsură din fonduri publice. Școlile particulare sunt finanțate la fel ca și școlile de stat (Both, 2014).

Învățământul obligatoriu începe la vârsta de 5 ani, cu toate că majoritatea copiilor intră în școala primară de la 4 ani. Până la 4 ani aceștia pot merge în creșe. Există și alte modalități de susținere a părinților cu copii mici, dacă aceștia au nevoie de sprijin calificat.

Vorbind despre educația timpurie din Olanda ne vom referi, deci, la două segmente de copii:

- **copii de la 0 la 4 ani**, pentru care părinții trebuie să plătească serviciile de îngrijire și educație;
- **copii de peste 4 ani**, care pot intra în sistemul școlar și pentru care serviciile nu mai trebuie plătite de către părinți.

Educația timpurie pentru copiii de la 0 la 4 ani este reglementată de *Legea privind îngrijirea copilului mic (Wet Kinderopvang)*, apărută în anul 2005, care a reorganizat integral acest domeniu. În documentul sus-menționat se stipulează, între altele, lipsa susținerii financiare de către stat a acestor servicii și libertatea acordată furnizorilor particulari de servicii de a opera pe această piață. Cadrul legislativ a condus către o serie de modificări, între care se pot menționa următoarele:

- creșterea semnificativă a ofertei, respectiv a numărului de locuri pentru copiii care necesită aceste servicii (de la 5,7% în 1990 la 34% în 2008);
- scăderea semnificativă a cererii de asemenea servicii din partea părinților, date fiind costurile ridicate pe care familia trebuia să le plătească;
- fluctuația mare a copiilor care beneficiau de aceste servicii și, adesea, numărul mic de zile / săptămână în care copiii erau aduși la centrul de îngrijire și educație;
- ca urmare a punctului menționat anterior, fluctuația mare de cadre specializate în îngrijirea și educarea copilului mic, disponibilizarea acestora, atunci când copii nu mai erau aduși și, deci, părinții nu mai plăteau contribuțiile financiare (în contextul în care și municipalitatea plătea un procent tot mai mic ca să susțină aceste servicii: 55% în 2010, 23% în 2014);

- perspectiva pedagogică și calitatea serviciilor de educație, care au avut de suferit de pe urma acestor fluctuații de personal.

Pentru soluționarea, măcar în parte, a acestor probleme au existat în ultimii ani preocupări constante de ameliorare a calității și accesului la serviciile de îngrijire și educație a copiilor mici, iar în 2009 a apărut un document important care reglementează activitatea din centrele pentru copiii mici: *Cadrul Pedagogic pentru îngrijirea și educarea copiilor de la 0 la 4 ani (Pedagogisch Kader Kinderopvang 0 tot 4 jaar)*.

Sistemul de îngrijire și educație pentru copiii de la 0 la 4 ani se caracterizează printr-un sistem dublu: de îngrijire generală și de îngrijire a copiilor aflați în situație de risc.

Copiii de peste 4 ani intră deja la școală (în anii '80, învățământul preșcolar a fuzionat cu cel primar, formând așa numita „*Basisschool*”, care cuprinde copii între 4 și 10 ani), dar în primii ani de școală se pune mult accent pe socializare, interrelaționare, joc, dezvoltare personală în acord cu propriile interese și în ritm propriu. Activitatea din sistemul de învățământ este reglementată de *Legea Educației Naționale* din Olanda.

- **În privința formelor de organizare a serviciilor pentru copiii de 0-4 ani**, trebuie spus că: există mai multe modalități oficiale de organizare a îngrijirii și educării pentru copiii cu vârste cuprinse între 0-4 ani de care pot face uz părinții. În principiu, îngrijirea generală a copiilor (*kinderopvang*) se realizează în centre de îngrijire (*kinderdagverblijven / kindercentra*) și în sisteme de îngrijire la domiciliu (*gastouders*):

- *creșele (kinderdagverblijven)*, în care serviciile sunt oferite de personal specializat; o tendință recentă este aceea de a ține deschise creșele 24 de ore pe zi.
- *îngrijirea de către o familie gazdă*, la domiciliul acesteia (*gastouderopvang*);
- *creșele susținute de părinți (ouderparticipatiecrèches)*, în care părinții împart îngrijirea copiilor la ei acasă și sunt asistați de un însoțitor calificat în îngrijirea copiilor (*leidster aan huis*). Acest aranjament este mai puțin întâlnit;
- copiii cu vârsta cuprinsă între 2-4 ani pot participa la *grupuri de joacă (playgroups / peuterspeelzaal)* de două ori pe săptămână, timp de două sau trei ore. Obiectivul principal al acestor grupuri este de a stimula dezvoltarea socio-emoțională și motorie a copiilor. Ele sunt în responsabilitatea autorităților locale;
- pentru copiii mici cu dificultăți de învățare, există *grupuri de joacă și educație timpurie (VVE playgroups / VVE reprezintă Voor- en Vroegschoolse Educatie, adică educație timpurie și preșcolară)*. Aceste *grupuri de joacă și educație timpurie* îi ajută pe copiii defavorizați, le

îmbogățesc experiențe sociale și le cresc șansele de integrare și reușită școlară într-o școală mai bună.

II. Domenii/arrii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Piața muncii în domeniul educației este în mare măsură una regională. La începutul anului 2004, școlile și instituțiile de formare a cadrelor didactice din aproximativ douăzeci de regiuni (în special cele în care nu existau suficiente cadre didactice) au intrat într-un acord voluntar regional împreună cu autoritățile locale în vederea soluționării deficitului de profesori (atât pe termen scurt, cât și pe termen mediu și lung). Școlile și instituțiile de formare a cadrelor didactice au încercat să-și adapteze oferta în funcție de cererea de pe piața muncii. Cursurile inițiale de *învățământ profesional superior (HBO)*, existente până în urmă cu un deceniu, au fost transformate în cursuri de licență. Instituțiile HBO asigură formarea cadrelor didactice atât la nivel de licență (primary and secondary, grade two), cât și la nivel de master (secondary, grade one). *Facultățile de Științe Aplicate (Hogescholen)* / universitățile furnizează formare profesională numai la nivel de master (secondary, grade one). În acest mod se pregătesc cadrele didactice pentru copiii de peste 4 ani (profesori pentru *Basisschool*).

Toate cursurile de formare a cadrelor didactice pot fi parcurse în sistem cu frecvență, cu frecvență redusă sau în sistem dual (îmbinând formarea teoretică cu experiența de lucru).

Cei ce lucrează în centrele de îngrijire și în grupurile de joacă au nevoie de o diplomă de învățământ vocațional secundar (nivel EQF 3 sau mai mare). Studenții sunt instruiți în primul rând într-un domeniu larg de asistență socială, inclusiv îngrijire pentru copii, persoane cu handicap și persoane în vârstă. Îngrijirea copiilor (child care) este una dintre specializările în acest domeniu.

Formarea pentru educația timpurie a copiilor de peste 4 ani este integrată în formarea cadrelor didactice pentru școala primară. Profesorii de școală primară, care predau și pentru copii de peste 4 ani, au nevoie de o diplomă care să certifice absolvirea învățământului vocațional superior (universitate / facultate de științe aplicate), având calificarea minimă de EQF 4 (MBO 4). În anul 1985, când învățământul preșcolar a fuzionat cu cel primar, specializarea de educator a dispărut, iar în formarea cadrelor didactice pentru școlile primare s-au introdus și elemente necesare pentru educația timpurie, pentru copii de 4 – 6 ani.

Atât în învățământul vocațional secundar, cât și în cel superior nu există curricula sau certificate speciale pentru lucrul cu sugarii, copii mici, grupurile dezavantajate sau cu copii aflați în situație de risc. Angajații responsabili de grupurile de joacă și profesorii pentru educația timpurie / preșcolară (VVE) urmează de regulă o formare specializată. Municipality /

autoritățile locale și conducerea instituției educative decid dacă formarea este obligatorie, precum și conținuturile și durata programului de formare.

B. Formarea teoretică: curriculum

Curricula cursurilor de formare a cadrelor didactice este organizată în așa fel încât să se asigure că se îndeplinesc **standardele de competență** prevăzute în documentele oficiale olandeze (Education Professions Act - WBIO). Este vorba despre cunoștințe de bază și aptitudini necesare cadrelor didactice, la care se pot adăuga specializări, cum ar fi formarea ca profesor pentru învățământul primar, vocațional, ori specializări pe materii.

Reglementări naționale referitoare la organizarea cursurilor de formare a cadrelor didactice sau la evaluare nu există. Ele sunt prevăzute în documentele elaborate de instituțiile de formare. Cadrul legislativ prevede doar **principiile, structura și cadrul procedural care stau la baza reglementărilor privitoare la predare și evaluare elaborate de instituțiile de formare.**

C. Stagiile de practică

O componentă importantă a procesului de formare o reprezintă practica. Studenții pot să-și aleagă domeniul în care realizează activitatea practică în funcție de domeniul în care intenționează să lucreze ulterior. Stagiile de practică sunt obligatorii. Instituția de formare stabilește detaliile legate de practica pedagogică / didactică (perioadă, timp alocat, activități, monitorizare, evaluare etc.) și le cuprinde în **reglementările privitoare la predare și evaluare elaborate de instituția de formare.**

Universitățile au agreeat ca practica pedagogică / didactică să fie de 840 de ore, dintre care 250 trebuie să se deruleze în creșe/școală, iar studenții au obligația să participe efectiv la ore cel puțin 120 de ore.

III. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educator-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educator în creșă

Numărul insuficient de cadre didactice din școlile primare, precum și nevoia de a avea profesori cu specialități și calificări multiple au condus la adoptarea unor măsuri de integrare a persoanelor cu specialități / profesii conexe, dar fără formare didactică anterioară în profesia didactică. Începând cu anul 2000, absolvenții ai studiilor superioare pot îmbrățișa cariera didactică, fără parcursul clasic pentru această profesie. Oricine a dobândit cunoștințe și experiențe relevante prin educație și prin profesia exercitată poate lucra temporar în învățământ – cu un contract de cel mult doi ani – dacă trece un test de aptitudini. Pe parcursul celor doi ani ei sunt sprijiniți prin formări și consiliere profesională să devină profesori calificați, putând să dobândească astfel un contract de munca pentru perioadă

nedeterminată (contract permanent). Instituțiile de formare a profesorilor le testează competențele, pentru a determina calitățile lor individuale. În urma testării, în anumite cazuri, pot să fie scutiți de unele părți ale examenului. Dacă testarea evidențiază anumite lacune / dificultăți, li se pot oferi cursuri, care să-i ajute să depășească dificultățile cu care se confruntă.

IV. Număr de copii ce revin la un educator-puericultor

Există în cadrul legislativ menționat mai sus reglementări privind raportul adulți – copii îngrijiți / educați:

- 1 adult la 4 copii – dacă au vârsta de sub 1 an;
- 1 adult la 5 copii – dacă au vârsta de 1 an până la 2 ani;
- 1 adult la 6 copii – dacă au vârsta de 2 ani până la 3 ani;
- 1 adult la 8 copii – dacă au vârsta de 3 ani până la 4 ani.

În ceea ce privește numărul maxim de copii din grupă, pentru segmentul 0 – 4 ani datele sunt următoarele:

- sub 1 an – nu mai mult de 12 copii;
- până la 4 ani – nu mai mult de 16 copii (dintre care nu mai mult de 8 care să aibă 1 an)

V. Asigurarea calității serviciilor și formarea continuă

Din anul 2010 **standardele naționale pentru toate formele de educație timpurie** sunt cuprinse în *Legea privind îngrijirea și educarea copiilor și asigurarea calității în sălile destinate grupurilor de joacă (Kinderopvang en kwaliteitseisen peuterspeelzalen)*. Obiectivele vizează securitatea emoțională a copiilor, competențele lor sociale, competențele personale și transferul de norme și valori. Această lege și reglementările ulterioare care o completează conțin mai multe aspecte privind calitatea:

- reglementări privind siguranța și sănătatea copiilor;
- cerințe pentru personalul angajat;
- reglementări privind numărul de copii ce revin unui adult / cadru didactic;
- reglementări privind numărul maxim de copii dintr-o grupă;
- criteriile privind calitatea sălilor / a diferitelor spații circumscrise centrului de educație și îngrijire (pentru dormit / pentru derularea activităților / pentru hrană), cerințele minimale privind spațiul necesar fiecărui copil etc.

În ceea ce privește abordarea pedagogică, fiecare furnizor de servicii trebuie să-și elaboreze propriul plan de pedagogic.

În anul 2008 s-a înființat *Biroului de asigurare a calității în educație timpurie (Bureau Kwaliteit Kinderopvang - BKK)*, o agenție guvernamentală care controlează și monitorizează calitatea îngrijirii

copiilor. Scopul acestei agenții este de a îmbunătăți calitatea serviciilor de îngrijire și educare a copiilor, de a reduce decalajului dintre formarea teoretică și cea practică prin furnizarea de cursuri de formare a personalului din educația timpurie (Boonstra et al, 2013, p. 15). De la înființarea agenției, **formarea continuă pentru personalul angajat în educația timpurie s-a ameliorat semnificativ** (în termeni de îmbogățire a ofertei, diversificare a metodelor, creștere a eficienței).

Pentru ameliorarea calității educației timpurii, *Biroul de asigurare a calității în educație timpurie (BKK)* a derulat între 2009 și 2012 programul *Activând pentru excelență în îngrijirea copilului (Working on Excellent Childcare)* care a înregistrat patru priorități:

- dezvoltarea unui cadru pedagogic pentru educația timpurie;
- alocarea unui buget pentru formările continue ale personalului din acest domeniu (*in-service training*);
- managementul talentelor în vederea dezvoltării în continuare a personalului care lucrează în domeniul îngrijirii și educării copilului mic;
- promovarea colaborării între instituțiile de educație și cele de formare.

O evaluare a programului relevă faptul că fondurile solicitate au fost în special direcționate către formarea pedagogică, respectiv creșterea nivelului de cunoștințe și abilități pedagogice ale angajaților (Bureau Bartels, 2011, p. 36). La asta se adaugă interesul pentru managementul talentelor, oferindu-se personalului care lucrează în domeniul îngrijirii și educării copilului mic posibilitatea de a se dezvolta în continuare în domenii pentru care au înclinații deosebite. Din punct de vedere al metodelor utilizate în formarea continuă a personalului implicat în educația timpurie, s-a validat metoda *formării interactive pe bază de înregistrări video (video interaction guidance - VIG)*, care a fost fundamentată pe cercetare experimentală și a avut ca rezultat ameliorarea competențelor de interacțiune dintre angajații implicați în educația timpurie și copii, fapt care a contribuit la creșterea calității serviciilor oferite.

VI. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- Spre deosebire de România, în Olanda nu există curriculum sau certificat special pentru lucrul cu copii de vârstă antepreșcolară. Pentru a putea fi angajați, absolvenții cursurilor învățământului vocațional superior pentru îngrijirea și asistența copiilor urmează, de regulă, o ulterioară specializare. Decizia referitoare la modulele de specializare și la faptul dacă se impune un program de formare centrat pe copiii mici și grupurile de joacă revine autorităților locale în colaborare cu instituția angajatoare.

- Ca și în alte țări, și în Olanda specializarea survine după parcurgerea domeniului principal de referință (la nivel de învățământ superior, ulterior inițierii în pedagogia socială – în cazul Olandei; după parcurgerea cursurilor de pedagogie școlară, primară și preșcolară – în cazul României).

- Deși atât Olanda, cât și România sunt țări cu modalități de formare inițială pentru educația timpurie aflate într-o perioadă de căutări, România urmărește reclădirea și consolidarea structurii instituțiilor publice de formare inițială, pe când Olanda beneficiază de aportul masiv al instituțiilor de învățământ privat/nonprofit (a cărui autonomie a fost recunoscută încă din 1848). De aceea, în România lucrurile stau sub influența unei abordări formal-legaliste și nu se pliază întotdeauna dinamic pe nevoile beneficiarilor (copii și părinți) și pe complexitatea contextelor instituționale.

În Olanda, în schimb, în ciuda unor semne de criză, pe care noile orientări privind formarea personalului de îngrijire a copiilor nu reușesc să le stopeze tranșant, există, permanent, niște scheme latente de raportare și răspuns la multiplele exigențe ale prezentului (niște *patternuri*). Soluția, pragmatică, olandeză a fost următoarea: accentul mutat de pe formarea inițială pe cea continuă, de pe competențele inițial formate pe cele profesionale, deplina responsabilitate căzând pe umerii instituției educative angajatoare și ai personalului cu funcții de educație și îngrijire a copiilor mici. Statul sprijină și monitorizează acest proces, fiind atent la respectarea standardelor de calitate.

2.9. FINLANDA

I. Introducere

În Finlanda, sistemul integrat de educație timpurie (ECEC) este reunit în jurul conceptului “*edu-care*”, care include drept componente și obiective fundamentale: îngrijirea (“*care*”), educația și instruirea. Educația timpurie, educația preșcolară și educația primară alcătuiesc un *tot unitar* din punctul de vedere al concepției despre dezvoltarea copilului.

Un principiu fundamental al politicilor finlandeze de ocrotire a copilului și a familiei este acela de a oferi familiilor *drepturi și alternative* de îngrijire și de educație, cu finanțare asigurată de stat. Părinții fiecărui copil de până la 6 ani beneficiază, pentru copilul lor, de *dreptul unui loc* în sistemul de îngrijire (“*day-care*”) asigurat de autoritatea locală. După încheierea concediului maternal și paternal, părinții au de ales între mai multe forme de îngrijire a copilului, sprijinite de către stat:

- Serviciu de îngrijire a copiilor organizat la nivel local (de către primărie), fie în *centre* de zi (“*day care centre*”), fie în centre familiale (“*familij day care*”).
- Serviciu privat, organizat fie în centre de zi specializate, atestate și supervizate de municipalitate, fie în regim familial (cu o persoană angajată – bonă privată /pentru un singur copil sau pentru mai multe familii), serviciu care poate fi accesat printr-o alocație specială de îngrijire a copilului, la care au dreptul familiile care nu au copilul înscris la un centru de îngrijire municipal (de stat).
- Unul dintre părinți poate rămâne acasă, primind o alocație de îngrijire a copilului (doar până la împlinirea vârstei de 3 ani de către copilul cel mai mic al familiei).

II. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Exista o pregătire inițială separată și specializată pentru 0 – 3 ani sau una structurată pentru o perioadă mai lungă de educație (eventual întinsă până la intrarea copilului la școală)?

Sistemul de educație finlandez pentru educația timpurie se caracterizează printr-o **structură integrată**, ce nu delimitează organizațional și pedagogic între copiii de la 0 la 3 ani și copiii de vârstă

preșcolară (până la 6 ani), toți aceștia fiind cuprinși în instituții cu același profil (comun: de îngrijire și educație), cu personal care beneficiază de același nivel de pregătire. Personalul care lucrează în centrele de zi din administrarea autorităților locale este multiprofesional (multidisciplinar), existând o varietate a nivelului de studii solicitate, corespunzătoare atribuțiilor și responsabilităților diferite, venind în întâmpinarea unor nevoi diferențiate ale copiilor.

Pentru personalul de îngrijire (*“care staff”*) este prevăzut un grad *minim* de calificare de tip *secundar superior (liceal)* – corespunzător nivelului de clasificare standardizată ISCED 3 – constând în specializarea profesională (vocațională) în domeniul asistenței sociale și sănătății. Pentru *educatori*, în schimb, nivelul minim obligatoriu de calificare este cel universitar (ISCED 5). În același timp, o condiție legală fundamentală stipulează ca cel puțin o treime din întreg personalul instituțiilor de îngrijire și educare să posede o calificare la nivelul terțiar/universitar de studii (ISCED 5), constând în diplomă de Licență sau de Master în Educație sau de Licență în Științe Sociale (Asistență socială).

De asemenea, de la îngrijitorii familiari (*“bonele”* care activează reglementat) se așteaptă să dețină o pregătire specializată corespunzătoare, fiind recomandată absolvirea unui program (curs) de formare bazat pe competențe specifice (*“competence based qualification”*), program caracteristic educației adulților, la nivelul *avansat*, pentru a obține calificarea necesară, echivalentă cu nivelul ISCED3.

Este de notat, de asemenea, că autoritatea locală poate solicita, în virtutea autonomiei sale decizionale, și anumite cerințe adiționale de angajare personalului său.

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

Spre deosebire de categoria propriu-zisă de *profesori („class teachers”)* - care îi cuprinde inclusiv pe cei care activează în învățământul pre-primar (etapă care are loc cu un an înaintea școlii, la vârsta de 6 ani ai copilului) – “păstoriți” de Ministerul Educației, personalul educațional pentru educația timpurie (*educatori, pedagogi* sau *„kindergarden teachers”*- profesori de creșă) este încadrat legal în sfera profesiilor de “asistență/ protecție socială”, dat fiind că responsabilitatea pentru educația și îngrijirea copiilor între 0 și 6 ani cade în sarcina Ministerului pentru Afaceri Sociale și Sănătate. Aceștia trebuie să parcurgă programul de formare (terțiară, “de învățământ superior”) de tip universitar sau cel de tip „politehnic” (gen colegiu sau institut profesional), de minimum 3 ani (4 ani în cazul Masterului universitar).

Pregătirea la nivel universitar pentru „profesorii” de educație timpurie este furnizată de Facultățile de Educație din cadrul universităților din Helsinki, Joensuu, Jyväskylä, Oulu, Tampere, Turku și Abo Akademi, finalizându-se cu o diplomă de licență în domeniul educației, cu specializarea

educație timpurie. Cealaltă rută de formare a educatorilor, echivalentă cu prima, este cea profesională de nivel superior sau de tip „politehnic”, provenind din absolvirea Științelor Sociale (au un caracter preponderent practic), cu specializarea *pedagogie socială și educație timpurie*. Departamentele de pregătire a profesorilor sunt responsabile cu furnizarea elementelor didactice de curriculum în cazul ambelor trasee de calificare pentru practicienii din punct de vedere educațional ai ECEC.

O altă categorie de personal al ECEC o reprezintă îngrijitoarele pediatrice și asistentele centrelor de zi, care se formează în liceele vocaționale cu profil de asistență socială și îngrijire a sănătății, pe o durată de 3 ani.

Îngrijitoarele familiale (bone sau educatoare care oferă astfel de servicii de tip familial/la domiciliu), recunoscute de către autorități, dacă nu dețin același gen de studii ca personalul de îngrijire din centrele de zi, trebuie să obțină o calificare pe bază de competențe de nivel “avansat”, în urma parcurgerii unui curs acreditat și evaluat de către specialiștii în domeniu, pe baza unor recomandări generale de curriculum stabilite la nivel național.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

- Programul universitar de formare a „profesorilor” de educație timpurie prin licența în Educație conține un număr total de 180 de credite, pe o durată de 3 ani, dintre care un minimum de 60 de credite constând în cursuri pregătitoare pentru educația copiilor mici și pentru activități de educație pre-primară.
- Programul de formare a educatorilor ECEC prin Științele sociale cuprinde și 60 de credite (un an academic), reprezentând cursurile specifice pentru domeniile educației timpurii și pedagogiei sociale.
- Nu dispunem de date concludente și consistente privind cuprinsul curricular și timpul alocat fiecărui domeniu sau fiecărei discipline.

C. Stagii de practică

- cine se ocupă de coordonarea și derularea lor
- domenii și timp alocat (pe săpt./ore)
- Modelul de formare inițială a profesorilor pentru centrele de educație de timpurie este unul de tip simultan, ceea ce înseamnă că, pentru profesioniștii de toate categoriile, instruirea teoretică se întrepătrunde cu pregătirea practică, organizată de departamentele de formare a profesorilor din cadrul instituțiilor de educație care asigură calificarea, în colaborare cu unități ECEC (centre de zi).

- Număr de credite pentru pregătirea practică (pentru filiera 1 de calificare – universitară): 25 pentru specializarea pe domeniul educației timpurii și 20 pentru practică pedagogică generală ca profesor la clasă, metodică predării etc.

III. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educator-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educator în creșă

În Finlanda există un sistem deschis și flexibil de recunoaștere și certificare a competențelor profesionale indiferent pe ce cale au fost dobândite (formate în activitatea profesională, prin studiu sau prin alte activități nonformale ori informale). *Calificarea pe bază de competențe* conferă, celor care dețin efectiv anumite experiențe profesionale și abilități utile pentru a putea profesa în anumite domenii, oportunitatea să-și demonstreze competențele prin trecerea unor teste vocaționale. În același timp, sistemul de formare profesională continuă oferă posibilitatea completării și perfecționării achizițiilor, prin furnizarea unor planuri de studiu individual. Pentru a lucra în cadrul personalului de îngrijire din centrele de zi, dar mai ales pentru calificarea persoanelor care pot oferi îngrijire în regim familial (în “centre” familiale), adulții pot să parcurgă această rută mai scurtă de formare pe bază de competențe.

IV. Număr de copii ce revin la un educator-puericultor

1 adult la 4 copii – pentru copiii mai mici de 3 ani;

1 adult la 7 copii - pentru copiii între 3 și 6 ani.

Acest raport reprezintă una dintre cele mai bune (scăzute) medii de copii/un educator din OCDE.

Pentru îngrijitorii familiari (*child minders*), numărul maxim de copii care revine unei persoane este de 4.

- număr maxim de copii în grupă

Nu există reglementări în acest sens.

V. Atribuții și competențe generale

Nu există un profil național al competențelor profesionale sau al competențelor de format în cadrul pregătirii inițiale.

VI. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

În cazul în care s-ar încerca o comparație între sistemul de formare din Finlanda și cel din România, s-ar putea observa cu ușurință că sunt greu de găsit asemănări de substanță. În Finlanda se acordă o atenție și o susținere majoră educației timpurii, statul investește din plin în acest domeniu, proiectat să se realizeze pe căi variate și într-o manieră holistică, unitară; pe când, în România, există o separație netă între zona 0-3 ani, slab reglementată educațional, și zona de educație preșcolară, unde se cere deja formare terțiară și există un sistem bine pus la punct de formare inițială a educatoarelor.

2.10. GRECIA

I. Introducere: sistemul de educație timpurie în Grecia

În Grecia, educația timpurie a copiilor de la 6 luni până la vârsta de 4-5 ani se realizează în cadrul *Centrelor de îngrijire a copiilor/ Paidikoi Stathmoi* (echivalentul parțial al grădinițelor) și *Centrelor de îngrijire a sugariilor (infanților) și copiilor mici/ Vrefonipiakoi Stathmoi* (echivalentul creșelor), care funcționează sub răspunderea administrației publice locale. Centrele pentru sugari acceptă copii de la vârsta de 6 luni, în timp ce grădinițele acceptă copii de la vârsta de 2,5 ani până la vârsta de înscriere la clasa pre-primară. În cele din urmă, centrele pentru copii și sugari mixte acoperă toate nivelurile de vârstă menționate mai sus.

Clasele sunt structurate în funcție de vârstă, astfel: a) de la 6 luni la 1,5 ani și b) de la 1,5 până la 2,5 ani – în creșe. Centrele pentru copii sunt structurate în următoarele clase: a) de la 2,5 la 3,5 ani și b) de la 3,5 până la 4,5 ani.

Învățământul formal, pre-primar (pregătit pentru școală) în Grecia începe de la vârsta de 4 ani, atunci când copiii au voie să se înscrie în *Nipiagogeia* (școlile pre-primare). Frecventarea acestor școli este obligatorie pentru toți copiii de 5 ani. Funcționarea *Nipiagogeia* cade sub autoritatea Ministerului Educației și Cultelor. Din moment ce învățământul obligatoriu în Grecia începe de la vârsta de 5 ani în școală pre-primară (*Nipiagogeio*), statul nu este obligat prin lege să ofere educație timpurie și îngrijire pentru copiii mai mici. Dreptul legal se referă numai la copii cu vârsta de cel puțin 5 ani, deși statul are grijă de a oferi centre de educație timpurie pentru majoritatea copiilor mai mici de 5 ani.

În cazul Greciei, vorbim, așadar, despre un model de educație timpurie disociat („*split system*”), împărțit în două structuri separate, paralele, cu organizare și conținuturi discontinue, realitate reflectată nu doar în subordonările și reglementările instituționale distincte, dar și în gradul de participare/ includere în sistemul de educație, și în ponderea acordată dimensiunii educaționale – care este una mai degrabă secundară, colaterală pentru centrele de îngrijire a sugariilor și copiilor mici.

Nu există în Grecia niciun fel de serviciu de îngrijire familială sub o formă organizată, reglementată.

II. Domenii/arii de formare

A. Nivelul și durata studiilor

Ruptura de nivel dintre structurile de educație timpurie incipiente și cele propriu-zis preșcolare este totuși atenuată de durata și nivelul *egal* al studiilor solicitate pentru cadrele didactice care activează în creșe și în centrele pentru copii, cât și pentru cele de la nivelul pre-primar, primar sau secundar.

Educatorii care lucrează cu copiii de 0-3 ani sunt pregătiți, în mod obligatoriu, la nivel terțiar/licență (ISCED 5), în sistemul universitar de lungă durată, pentru o perioadă de 4 ani (Grecia neadoptând încă sistemul Bologna, rămâne o excepție în raport cu restul țărilor UE).

B. Formarea teoretică

a. Unele filiere mai importante, unele tipuri de instituții care furnizează servicii de formare

Educatorii din centrele municipale pentru sugari și pentru copii mici, care furnizează servicii de educație timpurie și îngrijire, sunt fie absolvenții (cu licență) ai Departamentelor Pedagogice pentru Educația Pre-primară care funcționează în *Universități*, fie ai Departamentelor de Asistență medicală din cadrul *Institutilor de Educație Vocațională*. Universitățile grecești care specializează cadre didactice pentru educația timpurie sunt cele din Atena, Tesalonic, Patra, Ioannina, Tracia, Creta, Thesalia, Universitatea Mării Egee, Universitatea Macedoniei de Vest.

Pentru angajarea ca asistent-educator (personal educațional auxiliar) în creșe sau grădinițe calificarea minimă care se cere este fie una certificată de absolvirea nivelului de învățământ secundar superior de tip profesional (ISCED 3), fie a unei forme de învățământ post-secundar non terțiar (de tip postliceal, ISCED 4), fie a unei "școli de ucenici" asigurată de Organizația pentru Angajarea Forței de muncă, cu specializare în respectivul sector profesional.

b. Curriculum minim obligatoriu – discipline/domenii și timp alocat

Curricula în toate instituțiile de învățământ superior din Grecia, inclusiv în cele pe care le urmează viitorii educatori din centrele municipale de educație timpurie, sunt stabilite de înseși aceste instituții.

Pentru asistenții-educatori din centrele municipale de îngrijire a sugariilor/copiilor și din grădinițe, curricula sunt hotărâte fie de la nivel central, prin legislație (e cazul curriculum-ului pentru Școlile Superioare/Liceele Vocaționale – EPAL) sau direct de instituțiile de formare, dar fiind acreditate de autoritățile educaționale (de pildă, curriculum-ul pentru Institutele de Învățământ Vocațional – IEK).

Fiecare curriculum include cursuri obligatorii, opționale și facultative. Legea 4009/2011 stipulează ca fiecare curriculum să includă și rezultatele dorite ale învățării și competențele dobândite, atât din întregul parcurs educațional, precum și din fiecare curs în parte, din fiecare activitate sau exercițiu practic inclus în respectiva activitate, dar și creditele acumulate și nivelul de calificare obținut, în corelație cu cele incluse în Cadrul Național de Referință al Calificărilor pentru Educație Permanentă, precum și în **Cadrul** general al **Calificărilor** din Spațiul European al **Învățământului Superior**.

Departamentele Pedagogice pentru Învățământul Pre-primar și Primar acordă o singură calificare/specializare (nu diferențiază între respectivele niveluri, nu se stabilește că pentru unii o specializare ar fi principală, iar cealaltă secundară), iar singura deosebire care apare la nivelul curriculum-ului este una neoficială.

Nu sunt date detaliate disponibile privitoare la conținuturile, numărul de credite și timpul alocat programelor de formare a profesorilor pentru centrele de educație timpurie. Se precizează doar că, indiferent de instituția de **învățământ superior** de unde profesorii primesc formarea inițială și indiferent de durata acesteia, fiecare an academic este împărțit în 2 semestre care conțin fiecare 13 săptămâni pline de predare.

Formarea cadrelor didactice pentru orice nivel cuprinde, printre altele, cursuri de metodică a predării diverselor discipline și de învățare a unei varietăți de metode pedagogice, respectând modelul de formare *simultan*, care include deopotrivă pregătirea teoretică și cea practică.

C. Stagii de practică

- cine se ocupa de coordonarea și derularea lor
- domenii si timp alocat (pe săpt./ore)

Cele mai multe departamente pedagogice pentru învățământul pre-primar și primar, la fel ca și Facultățile care formează profesorii pentru învățământul secundar, alocă un timp consistent, pe lângă partea teoretică, pentru pregătirea de ordin practic a studenților, prin predarea în condițiile reale ale sălii de clasă (grupeii de copii).

Stagiul de practică intensivă în educație și îngrijire a copiilor mici inclus în curriculum-ul oferit de fiecare departament are o durată de 1 semestru și se realizează în unități specifice de educație timpurie.

III. Rute alternative de formare. Supliment de formare pentru meseria de educador-puericultor, în cazul persoanelor care vin din specialități/profesii conexe celei de educador în creșă

- Nu sunt informații decât legate de sistemul de recunoaștere și echivalare a studiilor efectuate în alte țări, din UE sau din afara UE.

IV. Număr de copii ce revin la un educador-puericultor

a) Numărul mediu de copii ce revin la un educador-puericultor

- 1 adult la 4 copii – pentru intervalul de vârstă 0-3 ani;
- 1 adult la 12,5 copii – dacă au peste 3 ani (e vorba deja de educatorii din grădinițe).

b) Număr maxim de copii în grupă

- În creșe (copiii sub 3 ani) – maximum 12 copii;
- În grădinițe (copiii peste 3 ani) – maximum 25 de copii.

V. Atribuții și competențe generale

Acestea sunt comune pentru toți educatorii care au în grijă copiii de vârstă preșcolară, până la intrarea în învățământul obligatoriu, la vârsta de 5 ani:

- Oferă îngrijire completă pentru preșcolari, urmând ultimele descoperiri științifice în domeniu.
- Ajută copiii să se dezvolte fizic, emoțional și social de o manieră holistică (unitară, armonioasă).
- Încearcă să elimine, în măsura în care este posibil, discrepanțele care rezultă din nivelul cultural, economic și educațional al familiilor din care provin.
- Urmărește să conștientizeze părinții asupra problemelor pedagogiei și psihologiei moderne, pentru a oferi mai mult sprijin copilului, printr-o colaborare și convergență de acțiune.
- Ajută copiii preșcolari să facă o tranziție ușoară de la mediul familial la viitoarea ambianță școlară.

VI. Unele asemănări și diferențe față de sistemul de formare din România

- Același sistem “split” este prezent și în România, dar cu cerințe inferioare de calificare pentru personal în cazul țării noastre. Spre deosebire de Grecia, în România creșele fac partea atât din sistemul de asistență socială, cât și din cel de învățământ preuniversitar. Gradul de ofertă publică a instituțiilor de îngrijire și educare a copiilor mici și rețeaua de unități – sărace, subdezvoltate, în ambele cazuri.

**VII. Compararea rezultatelor interțări pentru a identifica unele constante sau tendințe internaționale prioritare de pregătire în profesia de educator-
puericultor**

- În ciuda cererii în creștere pentru servicii de educație și îngrijire timpurie a copiilor în Grecia, disponibilitatea acestora este mai degrabă limitată și insuficientă, în comparație cu alte țări europene, dar mai ales în raport cu nevoia socială, constatându-se anumite disparități de ofertă între regiuni și un deficit considerabil de unități pentru mediul rural.
- Cercetări relevante în acest domeniu, mai ales pentru copiii sub 3 ani, sunt aproape inexistente.

Capitoul 3: Concluzii rezultate din prezentarea formării inițiale a educatorului în cele 10 țări europene

3.1. Tendințe principale referitoare la formarea inițială a educatorului- puericultor

- Există o presiune constantă pentru dobândirea unui nivel de studii cât mai înalt, care să includă și masteratul.
- Tendință manifestă spre un curriculum integrat de formare, căreia îi corespunde o abordare holistică a dezvoltării copilului.
- Axele curriculumului de formare a educatorului pentru copii de 0-3 ani sunt dependente, între altele, de cele ale curriculumului antepreșcolar, acesta din urmă fiind structurabil în două mari variante: 1) abordarea directivistă/dirijată de către educator (adultul arată pas cu pas copiilor cum se desfășoară un joc, o acțiune); 2) abordarea centrată pe copil (promovarea învățării prin activități bazate pe experiențe spontane de joc și explorare din partea copiilor). Preocuparea este de a se implementa, parțial sau integral, varianta a doua și pentru primul ciclu al educației timpurii (păstrând însă o anumită balanță între activitățile inițiate de copil și cele direcționate de adult).
- Deoarece raportul dintre numărul de copii per adult influențează tipul de activitate propusă copiilor și intensitatea interacțiunii copii-educator (Elisa Bigi), calitatea formării competențelor de relaționare cu copilul mic și orientarea pedagogică a formării educatorilor depind în măsură însemnată de sus-amintitul raport.
- Elevul/studentul/cursantul dispune de o anumită paletă de opțiuni curriculare (dintre cele propuse de instituția de formare sau propuse de către student); de o varietate de rute de intrare în sistemul de formare inițială; de multiple oferte de pregătire online.
- Stagiile de practică, devenite „laboratorul” principal de învățare, cuprind cerințe detaliat descrise și normate. Accentul este pus, aici, pe observația participativă și metoda proiectului. Se acordă o importanță deosebită evaluării acestor stagii.
- Există capacități/competențe care câștigă o tot mai mare relevanță:
 - cele antreprenoriale²;

² Mai ales după criza datând din 2008, statul se derobează tot mai mult de sarcinile organizării și funcționării sectorului public de instituții antepreșcolare. Aceasta înseamnă ca sectorul privat/nonprofit să fie încurajat să fie încredințat să preia multe din sarcinile formării inițiale și continue în domeniul educației antepreșcolare.

- de lucru în echipă pluridisciplinară;
- de comunicare cu familia, de sprijinire a ei în plan social și pedagogic, de colaborare în spațiul comunitar;
- de înțelegere a dezvoltării și învățării la copilul mic;
- de interacțiune adult-copil;
- de facilitare a integrării și de îngrijire a copiilor cu CES;
- de reacție promptă și eficace la situații nonstandard sau la cele de urgență;
- de evaluare;
- digitale;
- de utilizare suplă, inovativă a metodelor de cercetare.

• Nu există încă un profil propriu-zis *european* al competențelor de format pentru profesionistul care se ocupă de copiii de 0-3 ani, ci forme diversificate de dezvoltare a acestora. Acest lucru nu este, în sine, un aspect negativ, câtă vreme se procedează la o adaptare contextualizat-națională cât mai flexibilă a unor modele de succes pentru pregătirea inițială a educatorului.

3.2. Unele aspecte definitorii desprinse din descrierea modalităților de formare inițială a educatorului în Europa

• **Profesor/educator de educație timpurie** – Profesorul de educație timpurie se formează la universitate și poate avea rolul de coordonator al centrului de îngrijire și educație (în Spania, Italia, Anglia, Franța, Belgia francofonă, Olanda etc.). Educatorul-puericultor este pregătit în învățământul vocațional secundar, postsecundar sau superior (de scurtă durată). Funcția de îngrijire/asistență rămâne însă predominantă nu doar în practicile din sistemele cu model juxtapus, ci, adesea, și în țările în care părinții au de ales între acest model și cel integrat. Profilul profesional al viitorului educator-puericultor poate fi chiar unul expres dedus din câmpul asistenței pediatrice și sociale: în Franța, de exemplu, această categorie de educator este definită ca *asistent specializat în copilăria mică*. Drept urmare, formarea inițială este mai mult axată pe puericultură și pe mecanismele de socializare din instituția pentru antepreșcolari (Franța, Belgia francofonă), respectiv pe abordarea globală și individualizată a copilului și pe dezvoltarea atitudinii și capacității de învățare (Anglia, Spania, Finlanda, Danemarca).

• **Tipul de licență eliberat de departamentele de pedagogie** – În Grecia, departamentele de pedagogie pentru învățământul primar și preșcolar eliberează un singur tip de licență pentru cele două cicluri de învățământ, ceea ce presupune ca o relativă specializare în educația timpurie să necesită obținerea masteratului, fără însă vreo garanție solidă că astfel se va ajunge la un profesionalism efectiv în exercitarea profesiei de educator-puericultor.

- **Examinarea pentru admiterea la forme de pregătire inițială în cadrul învățământului superior** – Probele pot consta în: lucrare scrisă, test de aptitudini și interviu (toate aceste trei probe există în Finlanda; test de aptitudini se cere în Austria).

- **Abordarea curriculară în raport cu viitoarea calificare/specializare** – În anumite țări (Olanda, Belgia francofonă), cursanții sunt mai întâi pregătiți într-un domeniu mai larg al muncii sociale. Îngrijirea copiilor mici este o specializare în cadrul acestui domeniu profesional mai larg (dobândită eventual în anul terminal).

- **Generalizarea modelului concurent** – În raport cu trainingul pedagogic, toate cele 10 țări urmăresc aplicarea modelului concurent (îmbinarea de pregătire teoretică și pedagogică). Dar calitatea rezultatelor formative se pare că nu este aceeași pretutindeni. Mai ales în cazul țărilor care au aderat mai recent la acest model (precum Franța).

- **Durata stagiilor de practică trebuie să fie una consistentă** – Un exemplu elocvent îl oferă Danemarca. Profesorul care este pedagog de pre-primar (pentru copii până la 3 sau până la 6 ani) urmează cursurile unui institut de învățământ superior timp de 3 ani și jumătate, dintre care 64 de săptămâni sunt alocate practicii pedagogice.

- **Evaluarea stagiului de practică este la fel de importantă ca lucrarea de licență** – Activitățile din instituțiile de training sunt textualizate, de regulă, într-un dosar care oglindesc portofoliul de abilități și competențe dobândite de practicant. Evaluarea practicii poate fi formulată, precum în Finlanda, prin indicarea reușitei sau prin mențiunea „e nevoie de muncă suplimentară” (semn că practica nu este ceva formal, superficial în instituțiile pentru formarea profesorului de educație timpurie din Finlanda). Informațiile despre formarea practică a educatorului în Europa scot în evidență faptul că organizarea, derularea, asistarea și evaluarea stagiilor de practică sunt probleme tratate cu maximă seriozitate.

- **Dispensă de formare** – Ca urmare a utilizării creditelor transferabile, acolo unde există mai multe rute de calificare și specializare, se acceptă dispense de formare, cu referire la durata și activitățile stagiilor de practică, la volumul modulelor care compun curriculumul de pregătire inițială, la competențele de format.

3.3. Elemente structurale ale profilului de pregătire inițială

3.3.1. Domenii de formare

a. Elemente de psihologie și pedagogie referitoare la copilăria mică: teorii privind dezvoltarea fizică, emoțională, cognitivă, socială, psihomotorie, dezvoltarea limbajului de la 0 la 3 ani; tulburări de dezvoltare; continuitate educativă verticală – între creșă și grădiniță, și orizontală – între creșă și familie.

b. Strategii educative în creșe: programare/proiectare didactică; activitatea de observare, documentare și evaluare; organizarea din perspectivă pedagogică a timpului, spațiilor, materialelor; faza de adaptare a copiilor mici; relații sociale în creșă; evaluarea – internă și externă – a calității serviciilor oferite de creșe.

c. Igienă, puericultură, siguranța copilului: igienă, hrănire; îngrijirea nou-născutului și a copilului mic; boli infecțioase și vaccinări; urgențe pediatrice și acordarea primului ajutor.

d. Aspecte juridico-instituționale: norme juridice legate de creșă; structura și funcțiile creșei; comunicarea profesională; politicile vizând familia și asistența socială.

e. Utilizarea TIC.

f. Orientarea în carieră: contexte de lucru; oportunități profesionale; tehnici de căutare activă a jobului.

g. Principii de deontologie.

3.3.2. Capacități/competențe generale

- A obține și procesa informații despre dezvoltarea copilului, mediul său educativ, procesul de învățare.

- A concepe proiecte și activități educative.

- A stabili relații adecvate socioemoționale cu copiii, ținând cont de situația individuală și colectivă a acestora.

- A evalua proiecte, programe și activități educative.

- A întreține relații armonioase cu membrii echipei de lucru, cu părinții.

- A acționa eficient în condiții de urgență.

- A reflecta asupra propriei practici profesionale (înțelegând importanța cercetării educaționale și a formării continue).

3.3.3. Caracteristici personale

- Echilibru emoțional (transmițând copiilor încredere și siguranță, evitând mesajele contradictorii).

- Răbdare și toleranță.

- Empatie.

- Capacitate de observație.

- Capacitate de adaptare la caracteristicile grupului de copii și ale fiecărui copil în parte.

- Inițiativă și responsabilitate.

3.3.4. Funcțiile educatorului (în relația cu copiii)

- A organiza cadrul/mediul în care stau copiii.
- A stabili rutinele zilnice, ordinea activităților.
- A satisface nevoile de bază ale copiilor (de hrană, odihnă, somn, curățenie etc.).
- A promova autonomia și încrederea în sine a copiilor (permițându-le să exploreze, să relaționeze cu alți copii). A încorporează noi activități, noi experiențe, a stimula curiozitatea copiilor.
- A le forma copiilor diverse deprinderi.
- A crea situații de comunicare cu copilul (utilizând și interpretând limbajul verbal și gestual, pentru a avea acces la dorințele și nevoile celor mici).
- A-i sprijini și orienta pe copii în diferite situații, care să le permită să crească și să se dezvolte.

Aceste patru elemente structurale reprezintă imaginea formării inițiale redusă la liniile sale esențiale.

Capitolul 4: Scurtă privire asupra situației din România

Pregătirea pe componenta educațională a personalului din creșele din România (mai ales din creșele de stat) reprezintă o urgență și o sarcină complexă. Curriculumul de formare inițială a educatorului ar trebui să se coreleze cu: Reperele fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie (mai ales cu *principiile orientative* referitoare la conținutul și implementarea acestor repere); Standardele de calitate (referință) pentru nivelul antepreșcolar; curriculumul pentru antepreșcolari; HG 1252/2012 privind organizarea și funcționarea creșelor; modele și practici internaționale de formare inițială în domeniul educației timpurii ș.a.

Este nevoie, de fapt, de o restructurare a întregului domeniu al educației antepreșcolare, pe baza unei strategii urmărite consecvent, în care să se înscrie și formarea inițială a educatorului-puericilor, una dintre verigile mai slabe ale actualului program de reformă pentru educația timpurie. Obiectivele educației antepreșcolare, care ne pot oferi orientarea imediată, minimală în analiza planurilor și programelor de învățământ aferente formării personalului educațional, sunt pertinente alese, dovedind intenția de modernizare a sectorului antepreșcolar: 1. stimularea diferențiată a copilului; 2. realizarea unui demers educațional bazat pe interacțiunea cu adultul și ceilalți copii, pe organizarea mediului și a activităților de învățare; 3. promovarea jocului ca formă și metodă de educație; 4. sprijinirea părinților în perioada educației timpurii a copiilor. De aici rezultă că educatorul-puericilor trebuie să dețină competențe referitoare la trei tipuri de strategii educaționale *individualizate*: 1. participarea activă a copiilor la procesul propriei învățări; 2. jocul – utilizat ca instrument de cunoaștere și educare a copiilor; 3. evaluarea/monitorizarea continuă a progreselor copilului în toate domeniile dezvoltării sale. Din perspectiva acestei grile simplificate de analiză (obiective și strategii), cum se prezintă situația la liceu și facultate?

- Planurile și programele de învățământ pentru curriculumul diferențiat (atâtea câte au fost redactate până în prezent) de la specializarea educator-puericilor, din cadrul liceului pedagogic, include discipline psihologice și pedagogice bine selectate, care se regăsesc în curriculumul de formare inițială din sistemele europene. Dar alocarea disciplinelor psihopedagogice (educație timpurie; psihologia copilului și a relației mamă-copil; educația diferențiată; joc și învățare; educația copiilor cu CES etc.) și a altor discipline (igienă și puericultură; patologia copilului de 0-3 ani etc.) pe ani de studii și a numărului de ore/săptămână nu este întru totul mulțumitoare pentru formarea abilităților specifice profesiei. De exemplu, educația diferențiată are zero ore în clasele IX –XI și doar o oră în clasa a XII-a. În aceste condiții, pregătirea practică nu poate fi ajutată suficient. De altfel, aceasta riscă să aibă

un caracter rapsodic, inclusiv din cauza procentului subțire alocat timpului pentru proiectarea, conducerea și evaluarea activităților educative în creșe, grădinițe.

- Nici paradigma după care s-a gândit structura CD nu este una explicită și capabilă să susțină joncțiunea dintre pregătirea teoretică și practică, din perspectiva proiectării de către profesionistul în educație antepreșcolară de *activități integrate*.

În concluzie, CD trebuie consolidat din toate punctele de vedere și mai bine centrat pe competențe de maximă relevanță profesională.

- Dacă urmărim planurile de învățământ pentru licența în pedagogia învățământului primar și preșcolar, de la facultățile de științe ale educației din câteva universități din țară³, reținem, dincolo de necesarele fundamente și de varii discipline de specialitate, nu foarte multe obiecte de studiu substanțial legate de formarea viitorului educator-puericultor. Printre aceste, dintre cele obligatorii, s-ar putea enumera: *educația timpurie* (București); *psihologia jocului; învățare, educație integrală; psihologia vârstelor/dezvoltării; psihopedagogia tulburărilor de dezvoltare; comunicare și educație*. Sunt de reținut trei discipline cu rol transversal: *TIC; metodologia cercetării educaționale; etică și deontologie*. Din pachetele de opționale sunt îndeosebi de semnalat, printre altele: *puericultură și igiena copilului* (Iași), *pedagogii alternative; logopedie; psihologia familiei; standarde educaționale și instituționale; asistența și protecția drepturilor copilului; autocunoaștere și dezvoltare personală*.

Pentru a putea efectiv profesa ca pedagog/manager educațional pentru educația timpurie într-o creșă sau grădiniță (cu grupe de antepreșcolari), ar trebui ca studiile de licență să fie urmate de educatori practicieni formați prin intermediul liceului pedagogic; sau ca obținerea licenței în pedagogia învățământului primar și preșcolar să fie continuată de cursuri de specializare pentru activitatea cu copiii de până la circa 3/4 ani.

Masterul în educație timpurie, în forma actuală, este convenabil îndeosebi pentru învățământul preșcolar⁴. Din păcate, statutul masterului profesional este în continuare neclarificat.

- Din cele de mai sus rezultă că, la noi, este nevoie:
 - de mai multe căi de intrare în sistemul de formare inițială, de mai multe rute de specializare și de diversificare profesională (de exemplu, pregătire inițială pentru a lucra în creșe, centre de zi cu copii cu CES de până la 3 ani);
 - de coexistența unor modele integrate (după o prealabilă experimentare) și a celor diferențiate pe cele două categorii de vârstă;
 - de o diversificare a strategiilor pedagogice (începând cu *interactive learning through role playing*) și de efectivă centrare a pracursului formativ pe abilități și competențe specifice

³ E vorba de 7 centre universitare: București, Iași („Al. I. Cuza”), Pitești, Constanța („Ovidius”), Arad („Aurel Vlaicu”), Brașov („Transilvania”), Oradea.

⁴ O anumită adaptare a obiectelor de studiu nu doar la învățământul preșcolar, ci și la educația timpurie în genere, există în Planul de învățământ (2012/2013) pentru studii masterale din cadrul Universității din Pitești.

- atent filtrate, pe competențe transversale care să permită mobilitate de reflecție, adaptabilitate crescută și care să confere caracter articulat abordării profesionale⁵;
- de clarificarea specificității profesiei: în ce măsură educatorul-puericul poate realmente îmbina funcțiile de îngrijire și educație?;
 - de redinamizarea itinerariului liceal: întărirea CD în cadrul planurilor de învățământ pentru specializarea educator-puericulor; elaborarea programelor pentru clasa a XI-a și a XII-a; *redesenarea curriculumului pentru activitățile practice prin:* plajă orară extinsă; facilitarea unei cunoașteri aprofundate a dinamicii instituționale; creșterea autonomiei și implicării elevului stagiar; o mai bună coordonare a activităților de practică pedagogică și definirea statutului mentorilor implicați în formarea practică a viitorilor educatori; propunerea unor standarde viabile de evaluare a activităților desfășurate în perioada stagiilor de practică; proiectarea conținuturilor activităților practice pentru clasele a XI-a și a XII-a⁶;
 - la nivelul învățământului superior, e nevoie de: introducerea licenței în educația timpurie (fiindcă abia atunci se poate vorbi de educație timpurie integrată și la nivelul formării inițiale); master didactic (nu doar academic) pentru educația timpurie; cursuri de sapecializare postlicență și compensarea unei formări prea teoretice prin oportunități de dezvoltare profesională continuă, a căror calitate să fie comparabilă cu condițiile de formare continuă pentru alte categorii de personal didactic;
 - redactarea standardului ocupațional pentru educator-puericulor în sectorul educație/ învățământ.

⁵ Este o întrebare legitimă dacă, precum se anunță pe un site de prezentare al unei anumite facultăți de profil, este posibilă o „barochizare” a competențelor de format; împărțite, acestea, în nu mai puțin de 10 categorii.

⁶ Conținutul acestor activități se va putea referi, de exemplu, la:

- proiectarea în echipă de activități educative;
- elaborarea și implementarea unui plan de intervenție educativă în creșă, grădiniță;
- analiza modului de evaluare a activității educative;
- evaluarea rezultatelor implementării intervenției educative;
- activitatea de observare și monitorizare a progresului unui copil din perspectiva domeniilor de experiență;
- conceperea și realizarea unui proiect de intervenție socioeducativă vizând părinții;
- comunicarea și interacțiunea cu copiii și părinții (individual și în grup);
- forme de colaborare cu echipa de specialiști din interiorul și exteriorul creșei, grădiniței, în vederea susținerii dezvoltării copiilor, mai ales a celor cu CES;
- conceperea, elaborarea și implementarea de măsuri de creștere a siguranței pentru copii, de protocoale de intervenție pentru cazuri de urgență;
- analiza modului de planificare și punere în practică a procedurilor circumscrise managementului riscurilor;
- inițierea în cunoașterea criteriilor și indicatorilor după care se realizează evaluarea internă a unității educative; urmărirea desfășurării procesului de evaluare instituțională.

Referințe bibliografice

Formarea inițială

- Bigi, E. Uno sguardo sui servizi europei per la prima infanzia. In: Elisa Bigi e Sandra Mei (a cura di): *I servizi per l'infanzia in Emilia-Romagna. Contributi per la formazione degli educatori*. Centro Stampa della Regione Emilia-Romagna: Quaderno 22, aprile 2010. Disponibil la:
<http://sociale.regione.emilia-romagna.it/documentazione/pubblicazioni/guide/quaderni-del-servizio-politiche-familiari-infanzia-e-adolescenza/22.-i-servizi-per-l2019infanzia-in-emilia-romagna>
- Cucoș, C. *Educația. Experiențe, reflecții, soluții*. Iași: Polirom, 2013.
- Moss, P, Dahlberg, G. *Beyond Quality in Early Childhood Education and Care – Languages of Evaluation*. New Zealand: Journal of Teachers' Work, Volume 5, Issue 1, 03-12, 2008. Disponibil la:
http://www.google.ro/url?url=http://www.teacherswork.ac.nz/journal/volume5_issue1/moss.pdf&rct=j&frm=1&q=&esrc=s&sa=U&ei=LpBkVO60NqfIsQTX0ICQBw&ved=0CBMQFjAA&sig2=vfV5wY_I3fGMe_OljXsnxw&usg=AFQjCNGuwKc4dS3xk7-poWsJfnWxD3q6vA
- Noirin, H. *Perspectives on the Relationship between Education and Care in Early Childhood – a Background Paper*, June 2007 (Ireland). Disponibil la:
<http://www.ncca.ie/uploadedfiles/ecpe/education%20and%20care.pdf>
- Taguma, M., Litjens, I., Makowiecki, K. *Quality Matters in Early Childhood Education and Care: Finland, OECD*, 2012. Disponibil la: www.oecd.org/edu/school/49985030.pdf
- Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M.J. (ed.) *Professionals in Early Childhood Education and Care Systems: Europe*. Barbara Budrich, 2010.
- Oberhuemer, P. International Perspectives on Early Childhood Curricula. In: *International Journal of Early Childhood*, vol. 37, No. 1, 2005. Disponibil la:
www.ifp.bayern.de/imperia/md/.../international_perspectives.pdf
- * Petite enfance. de l'éducation à la scolarisation. Dossier de veille de L'IFÉ, no 92, Avril 2014. Disponibil la: ife.ens-lyon.fr/vst/DA-Veille/92-avril-2014.pdf
- * *Children Face Differing Conditions in Early Childhood Education and Care Programmes in Europe*, 2014. Disponibil la: eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/.../key.../166EN_HI.pdf
- * *CORE, Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*. Research Documents. London and Ghent, September, 2011. Disponibil la: bookshop.europa.eu/.../core-competence-requirements-in-early-childhood-education.../NC3213399ENC_002.pdf

- * *Early Childhood Education and Care in Europe: Tacking Social and Cultural Inequalities*. Eurydice, 2013. Disponibil la: eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data.../166EN.pdf
- * *Învățământul preșcolar și protecția copilului în Europa: eliminarea inegalităților sociale și culturale*. Eurydice, 2009. Disponibil la: eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/thematic.../098RO.pdf
- * *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. Eurypedia, 2014. Disponibil la: eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data.../166EN.pdf
- * *Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country & Case Studies, May 2013*. Disponibil la: [www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET\(2013\)495867\(ANN01\)_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET(2013)495867(ANN01)_EN.pdf)

SPANIA

- Llorent, V. *La educación infantil en Alemania, España, Francia e Inglaterra*. În: Revista Española de Educación Comparada, 21(2013). Disponibil la: www.uned.es/reec/pdfs/21-2013/02_llorent.pdf
- Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M.J. (ed.) *Professionals in Early Childhood Education and Care Systems: Europe*. Barbara Budrich, 2010.
- * *CORE, Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*. Research Documents. London and Ghent, september, 2011. Disponibil la: bookshop.europa.eu/.../core-competence-requirements-in-early-childhood-education.../NC3213399ENC_002.pdf
 - * DOE Número 109/2014 *Consejería de Educación y Cultura*. Universidad de Extremadura. Disponibil la: doe.juntaex.es/ultimosdoe/mostrardoe.php?fecha=20140331
 - * Practicum I-II. *Grado de Maestro en Educacion Infantil*. Facultad de Formación del Profesorado. Universidad de Extremadura. Curso 2013-2014. Disponibil la: www.unex.es/.../profesorado/.../guia-practicum-primaria-13-14.pdf
 - * Spain - *Initial Education for Teachers Working in Early Childhood and School Education*. Eurypedia, 2014.
 - * *Grado Online en Maestro de Educación Infantil*. Disponibil la: www.unir.net/grado-maestro-infantil.aspx
 - * Master. D *Profesion con alta demanda: Técnico Superior en Educación Infantil*. Disponibil la: www.emagister.com/tecnico-superior-educacion-infantil-cursos-2927576.htm
 - * BOE Número 282. *Real Decreto 1394/2007 – El Título de Técnico Superior en Educación Infantil*. Disponibil la: <https://www.boe.es/boe/dias/2007/11/24/pdfs/A48140-48177.pdf>

- * Orden ESD/4066/2008, *Boletín Oficial del Estado*. BOE Número 55, 2009 (prin care se stabilește Curriculumul pentru *Técnico Superior en Educación Infantil*). Disponibil la: noticias.juridicas.com/base_datos/.../o4066-2008-esd.html
- * Real Decreto 132/2010. Disponibil la: <http://www.boe.es/boe/dias/2010/03/12/pdfs/BOE-A-2010-4132.pdf>
- * Spain, în: *Quality in Early Childhood Education and Care*. Annex Report Country & Case Study, May 2013. Disponibil la: [www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET\(2013\)495867_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET(2013)495867_EN.pdf)
- * *La propuesta en relación con los titulados del ciclo formativo de grado superior „Educación infantil”*. Disponibil la: debateeducativo.mec.es/documentos/ies_adaptacion_social.pdf
- * *Temario Educación infantil*. Tema 15: *La función del maestro*. (Oposiciones 2013-2014).
- * UNIR - Universidad Internacional de la Rioja, *Competencias del grado en maestro en educación infantil*.
- * *Early Childhood Education and Care: Working Conditions and Training Opportunities*, European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions. Spain, 2014. Disponibil la: http://eurofound.europa.eu/sites/default/files/ef_files/pubdocs/2013/101/en/2/EF13101EN.pdf

ITALIA

- Bigi, E. *Scuola di Psicologia e Scienze della Formazione*. Bologna: Laurea in Educatore nei Servizi per l'Infanzia. Disponibil la: <http://corsi.unibo.it/Laurea/EducatoreServiziInfanzia/Pagine/default.aspx>
- Mari, A. *L'esigenza di una nuova legge statale per la prima infanzia: limiti costituzionali e possibili contenuti*. Disponibil la: www.minori.it/sites/default/files/5_mari.pdf
- * *Titoli di studi per lavorare in asilo nido*. Disponibil la: www.progettoasilonido.org/.../263-titoli-di-studio-per-lavorare-in-asilo-nido
 - * *L'educatore negli asili nido*. Edizione Simone, 2014.
 - * *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. Eurypedia, 2014. Disponibil la: eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data.../166EN.pdf
 - * *La professionalità dell' educatore dei servizi per la prima infanzia*. Disponibil la: www.asterweb.it/ita/Pdf/libro_università_completo.pdf
 - * Corsi OSA: *Corso Educatrice ed Educatore d'Infanzia*. Disponibil la: <http://www.teoremacorsi.com/corso-di-operatore-per-infanzia/>
 - * *Agenzia Formativa di Tortona: Educatore/trice Prima Infanzia*. Disponibil la: http://www.santachiaraodpf.it/centriformazione/tortona_educatore.htm

- * Università degli Studi di Bergamo. *Educatore nei servizi per la prima infanzia - Primo livello*. Anno accademico: 2014-2015. Disponibil la: wwwdata.unibg.it/dati/bacheca/899/71435.pdf
- * Università di Bologna, Facoltà di Scienze della Formazione. *Regolamento Didattico del corso di Laurea in Educatore nei Servizi per l'Infanzia*. Parte normative - 2014. Disponibil la: corsi.unibo.it/Laurea/EducatoreServiziInfanzia/.../Regolamento%202014%20-%20parte%20normativa%20-%20ESI%20-%2017.01.2014.doc
- * *CORE, Competence Requirements in Early Childhood Education and Care*. Research Documents. London and Ghent, 2011. Disponibil la: bookshop.europa.eu/.../core-competence-requirements-in-early-childhood-education.../NC3213399ENC_002.pdf;...
- * *Carte etica. Corso di Laurea Triennale in Scienze dell' Educazione e del Servizio Sociale*. Indirizzo Educatori della Prima Infanzia. Attività di tirocinio. Disponibil la: scienzeumane.univaq.it/.../ScienzeUmane/CARTA_ETICA_tirocinio_educatori_prima_infanzia.pdf

ANGLIA

- Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M. *Professionals in Early Childhood Education in Care System. European Profiles and Perspectives*. Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, MI, 2010.
- * Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition 2. Disponibil la: http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/166EN.pdf
 - * Early years initial teacher training (sept 2014). Disponibil la: <https://www.gov.uk/government/publications/early-years-initial-teacher-training-september-2014>
 - * Early years foundation stage EYFS. Disponibil la: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130423140808/http://www.education.gov.uk/schools/teachingandlearning/curriculum/a0068102/early-years-foundation-stage-eyfs>
 - * Early Years Foundation Stage Profile. Disponibil la: http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130423140808/http://media.education.gov.uk/assets/files/pdf/2/2013_eyfs_handbook.pdf
 - * The Early Years Foundation Stage (EYFS) Learning and Development Requirements: Guidance on Exemptions for Early Years Providers. Disponibil la: <http://webarchive.nationalarchives.gov.uk/20130423140808/http://media.education.gov.uk/assets/files/pdf/e/guidance%20on%20exemptions%20for%20early%20years%20providers%20-%20final%20version.pdf>
 - * Basic requirements to become a qualified teacher. Disponibil la:

<http://www.education.gov.uk/get-into-teaching/apply-for-teacher-training/basic-requirements>

* Become an Early Years Teacher. Disponibil la:

<http://www.education.gov.uk/get-into-teaching/subjects-age-groups/early-years>

<https://www.gov.uk/government/organisations/national-college-for-teaching-and-leadership>

* Early yearsITT requirements: supporting advice document (MS Word Document, 115KB).

* Early years initial teacher training: a guide for providers. Disponibil la:

<https://www.gov.uk/early-years-initial-teacher-training-a-guide-for-providers#types-of-training-and-funding>

* Early years teacher: Job description. Disponibil la:

http://www.prospects.ac.uk/early_years_teacher_job_description.htm

* Baza de date cu ofertanții de cursuri de formare. Disponibil la:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/288458/table_of_eyitt_providers_for_september_2014_delivery.pdf

DANEMARCA

* Brochure about the EI's Strategy Paper on ECE, 2012.

* Early Childhood Education and Care Policy in Denmark – Background Report, 2000. Disponibil la:

<http://www.oecd.org/education/school/2475168.pdf>

* Competence Requirements in Early Childhood Education and Care – A Study for the European Commission Directorate-General for Education and Culture, 2011.

* Early Childhood Education: A Global Scenario, 2010.

* EI Pan European Policy Paper on Early Childhood Education, 2006.

* EI's Strategy Paper on ECE, 2011.

* European Commission/EACEA/Eurydice/Eurostat, 2014. *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition*. Eurydice and Eurostat Report. Luxembourg: Publications Office of the European Union.

* OECD: Starting Strong - Early childhood education and Care.

FRANȚA

* Cour des compte - *Rapport public thematique: L'accueil des enfants de moins de 3 ans* – novembre 2013. Disponibil la:

<http://www.ladocumentationfrancaise.fr/var/storage/rapports-publics/134000811/0000.pdf>

* EURYPEDIA. Disponibil la:

https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/France_fr:Aper%C3%A7u_des_principaux_%C3%A9l%C3%A9ments

- * *Arrêté du 16 novembre 2005 relatif au diplôme d'Etat d'éducateur de jeunes enfants*. Disponibil la: <http://www.sante.gouv.fr/fichiers/bo/2006/06-01/a0010075.htm>
- * *BO Santé – Protection sociale – Solidarité* no 2011/12 du 15 janvier 2012, pp. 323 – 333. Disponibil la: http://www.sante.gouv.fr/fichiers/bo/2011/11-12/ste_20110012_0100_0088.pdf
- * *JOURNAL OFFICIEL DE LA RÉPUBLIQUE FRANÇAISE*, no. 213 du 14 septembre 2011. Disponibil la: <http://www.irsaquitaine.fr/formations/textes/ar-25-08-2011-22.pdf>

BELGIA (comunitatea franceză)

- * *Arrêté du Gouvernement de la Communauté française portant réglementation spéciale relative aux options de base groupées "puériculture" et "aspirant/aspirante en nursing" du troisième degré de qualification de l'enseignement secondaire ainsi qu'à la 7e année d'enseignement secondaire professionnel conduisant à l'obtention du certificat de qualification de puériculteur/puéricultrice*, A.Gt 06-09-2001 (mis à jour le 09-10-2013). Disponibil la: http://www.galilex.cfwb.be/document/pdf/26242_002.pdf
- * *Arrêté du Gouvernement de la Communauté française fixant les conditions de validité et la répartition des stages pour les options de base groupées "puériculture" et "aspirant/aspirante en nursing" du 3ème degré de qualification de l'enseignement secondaire et pour la 7ème année conduisant à l'obtention du certificat de qualification de "puériculteur/puéricultrice"*, A. Gt 06-09-2001 (mis à jour au 04-10-2013). Disponibil la: http://www.galilex.cfwb.be/document/pdf/26243_000.pdf
- * *Arrêté du gouvernement de la communauté française portant réglementation générale des milieux d'accueil*. Coordination officielle / 27 février 2003. Disponibil la: http://www.one.be/fileadmin/user_upload/presentation/Aspects_juridiques/Lois/II_Accueil/B/27_fevrier_2003_reglementation_generale_milieux_accueil.pdf
- * *BELGIQUE (Communauté française). Éducation et accueil des jeunes enfants*. Disponibil la: https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Belgique-Communaute-francaise:%C3%89ducation_et_accueil_des_jeunes_enfants
- * *Décret portant diverses modifications en matière de formation des personnels de la santé*, 17.07.2013. Disponibil la: http://www.etaamb.be/fr/decret-du-17-juillet-2013_n2013029473.html
- * *Référentiel d'évaluation de l'option de base groupée (O.B.G.) Puericulture - Puericultrice / Puericultrice*, 17 juin 2014. Disponibil la:

http://www.hainaut.be/formation/bp/medias_user/8207_8213_Puericulture_approuve_20140619.pdf

* <http://metiers.siep.be/metier/puericulteur-puericultrice/>, (mise à jour 31/07/2014)

AUSTRIA

Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M. *Professionals in Early Childhood Education in Care System. European Profiles and Perspectives*. Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, MI, 2010.

* Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe (2014). Edition 2.

* Bundesministerium für Bildung, Wissenschaft und Kultur (2004). Österreichischer Hintergrundbericht zum OECD-Projekt Starting Strong, Wien.

* Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur (2009). Bildungsanstalten für Kindergartenpädagogik. 7 Juni 2009. Disponibil la:

http://www.bmukk.gv.at/schulen/bw/bbs/ba_kindergartenpaedagogik.xml

* Bundesverband Österreichischer Elternverwalteter Kindergruppen (2009). 18 Juni 2009. Disponibil la: <http://www.kindergruppen.at/>

* http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Austria:Initial_Education_for_Teachers_Working_in_Early_Childhood_and_School_Education

OLANDA

Both, K. *Planul Jena în Olanda*. În: Revista de pedagogie nr.3-4/2014.

Fukkin and Tavecchio, 2010.

Molinuevo, D., Ahrendt, D., Buxbaum, A., Moser, W. Eurofound *Early childhood education and care: Working conditions and training opportunities – Working paper*, Dublin, 2014.

Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M. *Professionals in Early Childhood Education in Care System. European Profiles and Perspectives*. Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, MI, 2010.

* Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe. 2014 Edition 2.

* Quality in Early Childhood Education and Care/ ANNEX REPORT COUNTRY & CASE STUDIES/may 2013, pg. 49. Disponibil la:

http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2013/495867/IPOL-CULT_ET%282013%29495867%28ANN01%29_EN.pdf

* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Netherlands:Initial_Education_for_Teachers_Working_in_Early_Childhood_and_School_Education

FINLANDA

Oberhuemer, P., Schreyer, I., Neuman, M. *Professionals in Early Childhood Education in Care System. European Profiles and Perspectives*. Barbara Budrich Publishers, Opladen & Farmington Hills, MI, 2010.

* *Key Data on Early Childhood Education and Care in Europe*. 2014 Edition 2.

* http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/index_en.php

* <http://www.oecd.org/edu/school/37423404.pdf>

* <http://www.oecd.org/edu/school/49985030.pdf>

* http://www.helsinki.fi/palmenia/kotka/opettajaksi/eng_screen.pdf

* <http://www.teachers.org.uk/files/9.-early-childhood-education-and-care.pdf>

* http://www.oph.fi/download/154491_Teacher_Education_in_Finland.pdf

* http://www.oph.fi/english/education_system/teacher_education

* <http://www.oph.fi/english/publications/brochures>

* <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/varhaiskasvatus/?lang=en>

GRECIA

* http://eacea.ec.europa.eu/education/eurydice/documents/key_data_series/166EN.pdf

* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Teachers_and_Education_Staff

* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Early_Childhood_Education_and_Care

* https://webgate.ec.europa.eu/fpfis/mwikis/eurydice/index.php/Greece:Initial_Education_for_Teachers_Working_in_Early_Childhood_and_School_Education

* http://books.google.ro/books?id=dy23cRoeYHUC&printsec=frontcover&hl=ro&source=gbs_atb#v=onepage&q&f=false

ROMÂNIA

Ionescu, M. *Repere fundamentale în învățarea și dezvoltarea timpurie a copilului de la naștere la 7 ani*. UNICEF, Ed. Vanemond, 2010. Disponibil la: www.isjtl.edu.ro/fisiere/Educatori/2014-2015/Repere-fundamentale.pdf

Ulrich, C. *Creșele din România în contextul serviciilor integrate centrate pe copil*. În: Revista de Pedagogie, nr. 10-12/2009.

- * Anexa nr. 1 la ordinul ministrului educației naționale nr. 5021/12.09.2013 la Programa școlară pentru pregătirea practică de specialitate. Curriculum diferențiat. Licee pedagogice. Specializarea educator-puericultor, clasele a IX-a și a XII-a. Disponibil la: www.edu.ro/index.php/legaldocs/c555/?where...
- * Anexa 2 la OMECTS nr. 5347/7.09.2011 privind aprobarea planurilor-cadru de învățământ pentru clasele a IX-a – a XII-a, filiera vocațională, profilul pedagogic, specializarea educator-puericultor. Disponibil la: www.edu.ro/index.php/articles/16202
- * HG 1252/2012 privind aprobarea Metodologie de organizare și funcționare a creșelor și a altor unități de educație timpurie antepreșcolară. Disponibil la: www.edu.ro/index.php?module=uploads&func=download...
- * Standarde specifice de calitate (referință) pentru nivelul antepreșcolar. Disponibil la: www.timtim-timy.ro/...anteprescolari/...standarde_anteprescolar/referinta_anteprescolar.pdf
- * Standard ocupațional. Educator-puericultor. În sectorul: Sănătate, Igienă, Asistență Socială. SO SAN 18. Disponibil la: www.anc.edu.ro/uploads/SO/Educator%20puericultor_00.pdf
- * Quality in Early Childhood Education and Care. Annex Report Country&Case Study, May 2013. Disponibil la: [www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET\(2013\)495867\(ANN01\)_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/.../2013/.../IPOL-CULT_ET(2013)495867(ANN01)_EN.pdf)
- * Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. 180 credite. Universitatea „Aurel Vlaicu” din Arad, Facultatea de Psihologie și Științele Educației. Disponibil la: www.uav.ro/.../facultati/stiinte-ale-educatiei-psihiologie-si-asistenta-sociala
- * Programul de studii universitare de licență: Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea „Transilvania” din Brașov, Facultatea de Psihologie și Științele Educației. Disponibil la: www.unitbv.ro/Portals/41/cfcidfr-idfr/Plan%20inv/.../PIPP.pdf
- * Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea din București, Facultatea de Psihologie și Științele Educației. Disponibil la: http://fpse.unibuc.ro/images/planinvatamant/2014-2015/Licenta/plan_pipp_lic.pdf
- * Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea „Ovidius” din Constanța, Facultatea de Psihologie și Științele Educației. Disponibil la: <http://pse.univ-ovidius.ro/images/planuri-invatomant/licenta/Pedagogia%20invatomantului%20primar%20si%20prescolar.pdf>
- * Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea „Al. I. Cuza”, Facultatea de Psihologie și Științele Educației din Iași. Disponibil la: <http://admitere.uaic.ro/pedagogia-invatomantului-primar-si-prescolar-licenta/>
- * Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea din Pitești, Facultatea de Psihologie și Științele Educației. Disponibil la:

www.upit.ro/facultati/.../pedagogia-invatamantului-primar-si-prescolar-pipp.html

* Plan de învățământ. Pedagogia învățământului primar și preșcolar. Universitatea din Oradea, Facultatea de Științe Socio-Umane. Disponibil la:

<http://iduoradea.ro/edid/documente/planuri/fssu/plan-invatamant-2011-2012.pdf>